

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

10

X

VEJSTRUP FOLKEHØJSKOLES AARSSKRIFT

==== JULEN 1930 ====

Udgivet af
København

DET DANSKE —.

Et 8 Dages Møde.

Vi indbyder alle, unge og ældre, som kunde ønske at samles med andre om Værdier inden for dansk Aandsliv og Kultur, til et Møde, som tænkes afholdt her paa Skolen fra 8. til 14. Februar 1931. Der begyndes med Velkomst Søndag den 8. om Aftenen og sluttet Lørdag den 14. Afrejse Søndag den 15.

Der vil blive holdt Foredrag om forskellige Sider af dansk Folkeliv og Folkekultur: om dansk Historie og Digtning, dansk Kirke og Skole og om dansk Kunst, om dansk Kultur i Bonde- og Borgerhjem gennem Tiderne og om danske Folkedragter og Folkedanse.

Hovedtanken er at vise vort Folkelivs Vækst inden for i Brydning med fremmed Kultur.

Talerne bliver: Forfatteren, Højskolelærer *Olaf Andersen*, Forfatteren *Jørgen Bukdahl* og *Frue*, Forstander *Peder Bukh*, Forstander *Johs. Elbek*, Forfatteren *Thorkild Gravlund*, Valgmenighedspræst *Asger Højmark*, Forfatteren *Hans Løjmand*, Arkitekt *J. Møller-Jensen*, Valgmenighedspræst *A. Nørgaard*, Komponisten *Oluf Ring* og Lærerinde *Carla Schibler*.

Der bliver fire daglige Foredrag. I den øvrige Tid vil bl. a. blive indøvet danske Melodier (ved *Oluf Ring*) og Folkedanse (ved *Carla Schibler*).

Betalingen for hele Kursuset er for boende Deltagere (som maa medbringe Sengetøj): 35 Kr. For Foredragene m. m. alene betales for hele Mødet 15 Kr. For en enkelt Dag med Kosten: 6 Kr., en enkelt Dag uden Kost: 3 Kr. For et enkelt Foredrag betales 75 Øre.

En nøjagtig Timeplan for Mødet vil senere fremkomme i „Højskolebladet“, „Dansk Ungdom“, „Bavnen“, „Ungdom og Idræt“ og en Del Dagblade.

Indmeldelser til Mødet modtages af undertegnede inden 1. Februar 1931.

Peder Bukh.

VEJSTRUP
FOLKEHØJSKOLES
OG
SYDFYNS EFTERSKOLES

AARSSKRIFT

XXI

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
JULEN 1930

Stof
Pædagogiske Studiens
København V.

VEJSTRUP
FOLKEHØJSKOLEN

H
1930

AARSSKRIFT

TRYKT SOM MANUSKRIFT

SVENDBORG AMTS-BOGTRYKKERI

1930

Anvendt Kristendom.

Fra min Askovtid husker jeg et Fag, som hed anvendt Matematik. Det gik ud paa at praktisere, anvende den teoretiske Matematik og Fysik i et Laboratorium. Det var et tilfredsstillende Fag. For man vil altid gerne se Teorierne anvendt i Praksis. En Teori har kun sin Berettigelse — i al Almindelighed taget — saa længe den betragtes som noget uegentligt, et Foster, som Handling, Praktisering af Teorien, skal føde til Verden.

Det gælder særlig den Form for Teori, vi kalder Idealer. De har ingen Gyldighed i sig selv. De er at betragte som Papirpenge, der har deres Værdi gennem Indløsningsmuligheden.

Men Sagen er slet ikke saa let gennemskuelig. Man er tilbøjelig til at give Idealerne en Værdi i sig selv, uden altid at sætte deres Værdi i Forhold til deres Praktisering. Ved Bedømmelse af Mennesker staar man Fare for at dømme mere efter de Idealer, som føres i Munden, end efter dem, som føres ud i Livet.

Digteren Povl Møller havde et skarpt Blik for Idealismens Forvrængning til Løgn. I en af hans „Strøtanker“ hedder det: „Det er besynderligt, at forresten forstandige Mennesker kunne være saa tankeløse at paastaa, en eller anden Skribent ved en eller anden Ytring har lagt et ædelt Hjerter for Dagen. At ytre et ædelt Forsæt er jo ingen Sag“. Og i Afhandlingen om Kvindelighed fortæller han om sin Kusine, som tilbragte sin Tid med at læse om Ridderfruer og Ædlinge, der opofrede deres jordiske Lykke for Guds Riges Skyld. Denne henrivende Læsning

kunde hun ikke overvinde sig selv til at afbryde for at gnide sin gigtsvage Moster med en Flonelsklud, hvorved hun kunde lindre hendes Smerter. Den kvindelige Idealist sagde: „Jeg kan trods nogen fornægte mig selv for min lidende Søster og Broder, men kun i det store; hvad enhver kan gøre, det krymper jeg mig ved at give mig i Færd med. Dø for min gode Moster kan jeg med Glæde, men spille min Tid osv. —“ Povl Møller siger, at hans Kusine følte sig virkelig i Stand til at dø for sin Moster. Men han tvivler stærkt paa, at de høje Idealer virkelig ved given Lejlighed her i denne Verden var bleven iværksat. „Det var egentlig den rene *Forestilling*; at dø for sin Næste, det fine *Begreb*, der begejstrede hendes Sind“. Af andre krævede hun en smuk Livsteori. En Mand, der omgikkes hende, ytrede i en Slags Trodsighed en langt plattere Livsfilosofi, end den han selv fulgte. Han var hende højest modbydelig, skønt han i Virkeligheden daglig viste mere Selvopofrelse end de fleste. „Men her lagde hun igen sin ideelle Natur for Dagen, da hun satte Ordet og Begrebet højt over de plumpe Gerninger.“

Det er den romantiske Tidsalders virkelighedsfjerne Idealisme, som Povl Møller revser. Siden gjorde Digteren Paludan Müller det samme med „Adam Homo“. Adam Homo er Idealisten, der bliver til Livsløgner.

Paa det kristelige Omraade blev det Søren Kierkegaards Opgave, under stærk Paavirkning fra Povl Møller, at afsløre Hulheden i den romantiske, „idealistiske“ Kristendom, i dette at gøre Kristendommen til „en smuk Livsteori“. Han vilde — ret forstaaet: Anvendt Kristendom.

Den samme Fordring er stillet af de store, russiske Digtere fra forrige Aarhundredes Midte. En af dem, Dostojevski, har skrevet en Bog, som i dansk Oversættelse hedder „Idioten“. Saadan kaldes af og til Bogens Hovedperson, Fyrst Mysjkin, af sine Omgivelser, dels fordi han er Epileptiker og en Tid har været sindsforvirret, og dels fordi hans Tale- og Handlemaade er saadan, at man finder Betegnelsen passende. Om denne Tale- og Handlemaade skyldes Sygdommen, og Navnet altsaa er berettiget, lader

Forfatteren Læserne afgøre. Det er nok egentlig Bogens store Spørgsmaal: Er Fyrst Mysjkin en Idiot, eller er han virkelig Idealist og en sand Kristen?

Han hører til Ruslands fornemste Adel; men vi træffer ham ved Fortællingens Begyndelse paa Rejse hjem fra et Kurophold i Udlandet i yderst daarlige Klæder og med alt sit Rejsetøj i en Bylt, indsvøbt i gammelt, falmet Bomuldstøj. Hans Forældre er døde. Hvad han skal leve af, eller hvor han skal bo, har han ikke tænkt over. Der vil tilfalde ham en stor Arv, og han gaar op til en General, hvis Hustru er Fyrstens fjerne Slægtning, for at raadføre sig med ham. Det faar han dog ikke gjort, da han saa daarlig kan besvære andre med sine private Sager. I Stedet drøfter han dybe Spørgsmaal med Generalens „Meldetjener“. Han er ganske uceremoniel og taler til Tjeneren som til et Menneske og en Ligemand, hvad der i højeste Grad irriterer og forvirrer denne. Han er straks i Konflikt med det ydre Verdenssamfunds Regler.

Ogsaa hos Generalens støder han an, men der er dog paa den anden Side noget saa hjertevindende ved ham, at navnlig Generalinden og siden andre af Omgangskredsen kommer til at holde af ham. Han var ganske ligefrem, oprigtig og trohjertig. Derfor kunde hans Udtalelser, set i Forhold til den almindelige Konversation, synes saare enfoldige. Ikke fordi han var dum, han var endog meget intelligent, men hans Udtalelser og Handlinger var aldrig beregnet paa — som hos Mennesker i Almindelighed — at virke til egen Forherligelse. De sprang ligesom lige ud af hans Personlighed og skulde kun give Udtryk for den; de havde ikke anden Hensigt end rent sagligt at tolke hans Meninger eller hans Hjertes Følelser.

Men ikke alene var han saadan ganske uforbeholden, aaben og uvæbnet, uden al Beregning over for Omgivelserne (saadan som et Barn kan være), han var tillige ydmyg, selvkritisk og selvforglemmende indtil Selvudslettelse. Han lod sit gode Hjerte raade for hans Ord og Optræden.

„Det fremherskende ydre Træk hos Fyrsten var den

særegne, naive Opmærksomhed og dybe Alvor, med hvilken han lyttede til alt, hvad der blot i nogen Maade interesserede ham, og som han ogsaa lagde i sit Svar, naar nogen henvendte sig til ham med Spørgsmaal. Denne Naivitet, denne dybe Oprindelighed og blinde Tro, som ikke kendte til Mistanke, som intet anede om Spot eller hemmelige Løjer, afspejlede sig ikke blot i hans Ansigtstudtryk, men i hele hans Holdning, i enhver af hans Bevægelser“.

Saadan staar da dette Menneske, man fristes til at sige ganske „nøgen“ og ubeskyttet midt i det russiske Aristokratis konventionelle, beregnende, selvhævdende Livskonkurrence. Og han bukker under. Han lader „Barnet“ raade, og han trampes ned, omgivet af nogle enkeltes Kærlighed ganske vist, men under Mængdens Foragt.

Han gør intet for at „komme frem i Verden“. Han hjælper der, hvor Gengæld er udelukket; tager sig af dem, som andre foragter. Hans Kærlighed til Kvinder er ganske uselvsk — og gaar i Stykker.

Han er ligegyldig med andres Tanker om ham — eller retter sig i alt Fald aldrig efter dem. Hans Handlinger bestemmes inden fra. Hans kloge Omgivelser ser ned paa ham og tror, han i sin Enfold ikke forstaar det; men han ser lige igennem dem.

Maaske er han i dybeste Forstand en lykkelig Mand, men Dostojevski lader hans Liv vokse i Lidelse. Til sidst dræbes han af en af dem, der skylder ham mest. —

En dansk Præst har skrevet en Bog, som hedder „Troens Betydning for den, der vil frem i Verden“. Deri vises, hvordan det at være en Kristen gør et Menneske agtet og anset og altsaa hjælper ham til at komme frem — og saa hjælper Gud jo da ogsaa!

Dostojevski er Realist. Den danske Præsts Bog er et Stykke Romantik. I dens Skildring af en Kristen møder vi den romantiske „Helt“, som det trods alt gaar godt. Kristendommen er gjort til Idealisme. Og i saa Henseende er Bogen typisk for Tiden før Verdenskrigen. Man gjorde i mange Kredse Kristendommen til „en smuk Livsteori“. Man

teoretiserede Kristendommen. At være Kristen var at godkende de og de Teorier om Gud og hans Gerning, om Livet Menneske og Menneske imellem osv. Disse Teorier skulde man hylde, og for saa vidt de bestod i moralske Grundsætninger, skulde man søge at praktisere dem. Dette sidste var saare vanskeligt, og maaske skulde det heller ikke tages saa bogstaveligt. Det gik let som med Poul Møllers „Kusine“.

Der har atter i vor Tid rejst sig en Protest mod denne Form for Kristendom, i nær Tilknytning til Søren Kierkegaard og bl. andre Dostojevski. Den mærkes alle Vegne. Her hjemme særlig blandt yngre Præster, bl. a. dem, der staar den saakaldte „Tidehvervsbevægelse“ eller Barthianske Bevægelse nær.

Man kræver *anvendt Kristendom*. Og dog er netop dette Udtryk dem det farligste og foragteligste af alle. For straks vil de frygte den ovennævnte Teoretisering: Kristendommen som en Idealisme, som „virkeliggøres“ paa den mest udvendige Maade: Afholdelse fra at bande, kirkelige Talemaader, Emblem i Knaphullet, flittig Kirkegang, ja selv Altergang, alt kan bruges til at „praktisere“ den Teori, som Kristendommen er blevet til. Noget skal der jo til af denne „Virkeliggørelse“, ved man, men i Grunden er Kristendommen blevet til „en smuk Livsteori“. Derfor staar et Udtryk som „praktisk Kristendom“ eller „anvendt Kristendom“ i saa lav Kurs. Men dybt og inderligt er det, netop det, man kræver: *anvendt Kristendom* i Aand og Sandhed. Og saa tegnes en Skikkelse som „Idioten“. Eller saa kan man høre sagt, at en Mand som den store Inder, Gandhi, er „en virkelig Kristen“.

Mange grundtvigske Kristne prøver med Jakob Knudsen som Vejleder at gaa en anden Vej for at faa Klarhed over Spørgsmaalet: Kristendommens Virkeliggørelse. De prøver at adskille Kristendom og Moral: Man maa ikke dømme et Menneskes Kristendom efter hans Moral. Netop fordi Kristendom *ikke* er en Teori, heller ikke en moralsk Teori, til Virkeliggørelse er det saadan. Kristendom er Aand og Liv, Trøst og Glæde. Kristendom lever

og virker i Menneskehjertet og skaber der „det Menneske“, som skal leve evigt. Men selve Menneskenaturen forandres ikke, endsiges forvandles under Kristendommens Indvirken, hverken hos Menneskeheden som saadan eller hos den enkelte. Udad til, i det Samfund vi som Mennesker og Borgere staar i, skal vi blot handle som Mennesker, klogt og beregnende, følge den borgerlige Moral og ikke blande Kristendom ind. Indadtil, i Hjertedybet og i Menigheden, skal vi leve vort Kristenliv.

Denne Betragtningssaaede er der meget rigtigt i, ja, som Jakob Knudsen selv fremstillede den i sine Bøger, er den maaske helt ud rigtig. Men det er en farlig Betragtningssaaede, *fordi den kun er sand, saa længe den er forbunden med levende Kristendom*. Knyttes den i Stedet for sammen med en teoretiseret Kristendom — og derfor er der størst Mulighed i vore Dage — da kan den virke som den uhyggeligste Forvrængning af Kristendommens Forhold til et Kristenmenneskes daglige Handel og Vandel.

Frimenighedspræst Morten Larsen fortæller et Træk om nogle Mennesker, der sad og talte om Kristendommens Værdi. De yngre syntes ikke at regne den for stort, men en ældre Mand sagde: Kristendommen kan man ikke undvære; man kan ikke undvære den, naar man skal dø. — Ja, men naar nu du skal til Marked? spurgte de andre ham. Nej, til Marked skal man ikke tage sin Kristendom med, saa bliver man snydt, svarede den gamle Handelsmand.

Her er vi midt inde i Problemet, selve det store Problem, som gerne skulde overskygge, hvad vi ellers strides om blandt Kristne.

Hvordan klares saa Problemet? For nylig hørte vi i Kirkerne Evangeliet om Jesus som Vintræt: „Ligesom Grenen ikke kan bære god Frugt af sig selv, uden den bliver i Vintræet, saaledes heller ikke I, uden I bliver i mig. Jeg er Vintræet, I er Grenene; hvo, som bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen Frugt; thi uden for mig, kan I slet intet gøre.“ I saadanne Ord ligger Løs-

Døbefonten.

En stedkendt Mand har fortalt mig, at i sydslesvigske Kirker er Døbefonten ofte flyttet ud af selve Kirken og staa nu i Vaabenhuset eller i et Redskabsrum sammen med andet kasseret Skrammel.

Nu betyder dette ikke, at man ikke alligevel bruger Daaben. Daab er der som her en Folkeskik. Men det betyder, at Daaben i alt Fald ikke mere er en Menigheds-handling, ikke et Led i Gudstjenesten. Det er ikke saadan, at Menigheden med Glæde og Tak slaar Kreds om Døbefonten og netop finder sin allerstørste Opbyggelse i denne Samling. Selvfølgelig kan ogsaa Døbefonten godt staa lige midt i Kirken, uden at Folk virkelig slaar Kreds om den og føler det som den største Højtid ved Gudstjenesten at gøre det. Det er en kendt Sag, hvorledes Folk mange Steder betragter Prædikenen som den egentlige og hele Sag ved Gudstjenesten, hvorledes de derfor forsvinder, saa snart Prædikenen er forbi, om der da følger Daab eller Altergang efter, thi gør der ikke det, kan det gerne være, at man holder ud, til Gudstjenesten er forbi. Under saadanne Forhold er Døbefonten *aandeligt* flyttet ud af Kirken og det vilde kun være at drage Konsekvensen deraf, at man ogsaa bogstavelig tog og flyttede den ud i Vaabenhuset eller Skrammelkammeret.

Det skal man altsaa have gjort mange Steder i Sydslesvig.

ningen. *Kristendommens Forhold til vort Menneskeliv er ikke Forholdet mellem en Teori eller et Ideal og saa Virkeliggørelsen deraf.* Nej, dette Forhold er som Grenens til Træet. Bliver Grenen hugget af, visner den. Grenen kan ikke bære Frugt af sig selv. Men groende ud fra Træet med dets Saft og Kraft i sig, ja, da maa den bære Frugt. Ene deri ligger det: *at blive i ham.* Ikke blot at slutte sig til Kristendommen som Livssyn, som Livsteori; men blive i ham, for udenfor ham kan vi slet intet gøre.

Vi skal ikke romantisk foregøgle os selv og andre, at vi som Kristne faar halvvejs Englenatur. Som Mennesker er vi bundne i Synd lige til Hjerteroden. Men endnu mindre skal vi frækt bilde os ind, at vi kan leve i det økonomiske, politiske eller private Liv efter en rent borgerlig Moral og dog „være lige gode Kristne for det“. Er vi Grene paa Vintræet, da vil vi bære Frugt derefter i *alle* Livets Forhold. Kors og Lidelse vil et Kristenliv føre ind i. Han giver os ikke, som Verden giver, men Fred giver han os, hans Fred. Derfor kan vi som Kristne, men ogsaa kun som Kristne, som dem der i Daaben er bleven Guds Børn, leve selv i den værste Nød, som af Vorherres Naade og faa i Ørknen Brød.

Peder Bukh.

Rent historisk vil det ikke være vanskeligt at paapege adskillige af de Aarsager, der har været i Virksomhed: selve Reformationens Udvikling til Pietisme og Rationalisme, Fortrykningsprocessen, de Følger, det fik for tysk-luthersk Kirkeliv, at man i Prøjsen 1817 fejrede Luthers Minde paa den mærkelige Maade: at forene den lutherske og den reformerte Kirke i „en Union, hvori den reformerte Kirke ikke gaar over til den lutherske eller omvendt, men hvor begge bliver én evangelisk Kirke med nyt Liv“. — Bagved denne Akt stod Prøjsens reformerte og meget romantiske Konge, Frederik Vilhelm III, og den berømte Teolog Schleiermacher, der samtidig optraadte som luthersk Professor og reformert Præst, og iøvrigt har redet protestantisk, kristelig Tænkning som en Mare —.

Men hvordan dette nu end har sig, saa er her — ved Døbefontens bogstavelige Udflytning af Kirken — haandgribelige Spor af en Udvikling, der førte den protestantiske Kristenhed ud i bitter Armod.

For mig staar det saaledes, at det, vi protestantiske Kristne først og sidst trænger til, er at faa flyttet Døbefonten aandeligt ind midt i Kirken.

Jeg tænker, at Hovedparten af dette Skrifts Læsere har lagt Mærke til, at i Vejstrup Valgmenighedskirke er Døbefonten anbragt midt i Kirken, saaledes at Folk rent ydre slaar Kreds om Døbefonten, naar der døbes. Saa-dan vilde de gamle, der byggede Kirken, have det. Thi for dem var det gaaet saaledes, at Daaben fra at høre til i Yderkanten af deres Kristenliv blev det helt centrale. Den Udvikling, der førte dem fra den almindelige Rationalisme gennem de gudelige Forsamlinger til et virkeligt Menighedsliv, betød, at Daab og Nadver var blevet flyttet ind i Centrum. Samlingen om dem var den egentlige Gudstjeneste. Den var deres Menighedslivs Rigdom.

Hvor stærkt denne Følelse endnu lever, skal jeg ikke sige noget om. Men stiller vi det Spørgsmaal: Hvorledes er det muligt for protestantiske Kristne at faa Døbefonten aandeligt flyttet ind midt i Kirken? saa er det vist:

ikke af Vejen at lægge Mærke til, hvorledes „de gamle“ her som saa mange andre Steder fandt Vej fra Rationalismens Ørkenland til et barnligt Menighedslivs Paradis. Det er nok — dybest set — altid de samme Oplevelser, der fører Mennesker til at se Daabens Herlighed.

Og vist er det, at det mest paatrængende nu for os protestantiske Kristne er at faa Døbefonten flyttet ind midt i Kirken.

Anders Nørgaard.

D A G E N

Gaar du i din søgne Dag,
Mand paa Byens Gader,
træder Sten og Asfaltlag
mellem graa Facader;
mener du, din Dag er gold;
finder du din Tanke kold,
arm paa høje Glæder.

Spørger du: „Hvad er min Dag
mer end Døgn og Timer?“
hør da store Klokkers Slag,
som bag Larmen kimer.
Det er Tidens egen Sang
lig en mægtig Harpeklang
helst i stille Stunder.

Flod sprang ud af Evighed,
Tidens Flod med Vælde,
randt i Dageløb herved
udaf Old og Ælde.
Ind i denne Time gaar
gennem Fold af Tusindaar
Dagens Urtidsunder.

Denne rige Dag er din
Mulighed for Livet,
gylden Mønt af Arven fin,
som blev Slægten givet.
Tag dens Gry med Morgensind,
bær i Aften Høsten ind
af dit Pund med Renter.

A. J. Pedersen.

M O D H A V E T

Der risled' bag min Faders Hus
en lille yndig Bæk.
Den havde ikke Hvirvel-Brus,
ej stærke Strømmes vilde Sus,
men bag min Faders gamle Hus
den vandt sig stille væk.

Den risled' over Sand og Sten
og Krusemyntens Blad.
Jeg soppede paa bare Ben:
„Du lille Bæk, hvor gaar du hen?“
„Saa langvejs over Sand og Sten
til Havet gaar jeg glad“.

Jeg mødte den igen som Aa
med rosenhegnet Bred.
I Dybet bar den Himlen blaa,
i den mit Billed klart jeg saa.
„Hvor gaar du hen, du blanke Aa?“
„Til Havet! Gaar du med?“

Til Bæk og Aa og sollyst Hav
stod al min unge Hu.
Og Aa blev Flod i bredden Grav;
jeg saa et Glimt ved Vandringsstav.
I dejligst Vang, mod glarblankt Hav
der skrider Floden nu.

— — Hvis end jeg ser den rige Flod
engang paa lange Færd,
da ved jeg, er min Lykke god,
da gaar jeg som paa Barnefød.
Min lille Bæk, du dybe Flod
til Havet da mig bær!

A. J. Pedersen.

Tiden omkring 1839.

Vi plejer at sige, at Aaret 1848 var det mærkelige Aar, da Folkeaaenden vaagnede, da høje og lave og rige og fattige gik Haand i Haand og kunde ofre alt for Folk og Fædreland, en lykkelig Tid, da den enkelte glemmer sig selv for det heles Vel, da Sindet fyldes af noget, saa Øjet bliver stort og vaadt. I en saadan Stund oplever vi, at „Fynbo, Jyde og Sjællandsfar til et Hus vi alle jo høre, Gud Fader os alle i Troskab bevar, os alle til Enighed føre.“ Men Aaret 1839 var ogsaa et mærkeligt Aar, hvor saa meget nyt bryder frem. Sindene var optaget af mange Ting. Den store Billedhugger Thorvaldsen var kommet hjem fra Rom og havde faaet en festlig og storstilet Modtagelse, nu skulde der bygges et Museum for hans Kunstværker. Ved Vesterhavet var der sket store Oversvømmelser, der havde anrettet stor Skade og Ulykke. Saa var der Forfølgelserne mod de gudelige Forsamlinger, hvor man haanede, spottede og fængslede de Mennesker, der bare kom sammen for at synge, læse og tale med hinanden om de Ting, der angik Gud og deres Sjæls Frelse. I København var bleven afholdt det første Naturforsker møde. Studenterne dannede akademisk Forening. Saa kom Studentertogene til Upsala. Skandinavismen tog Fart. Carl Ploug digtede sine ildfulde Sange, som „atter det skilte bøjer sig sammen, en Gang i Tiden vorder det eet, da skal det frie, mægtige Norden føre til Sejr Folkernes Sag.“ Men der var mere endnu, Danskheden i Sønderjylland var vaagnet, der var stærkt Røre i sønderjyske

Forhold. Hertugen af Augustenborg havde været i København at besøge sin Svoger, Kristian den Ottende. Hvad betød nu dette? I Roskilde Stændersal havde man forhandlet om Sognebaandets Løsning til stor Forfærdelse for mange Præster og Lægfolk. Grundtvig havde holdt nogle mærkelige historiske Foredrag for Kronprinsesse Caroline Amalie og hendes Hofdamer og var bleven udnævnt til Præst ved Vartov 1839. Man forhandlede om at rejse Niels Ebbesen et Mindesmærke i Randers; men dette blev foreløbig opgivet, man var bange for at saare Tyskerne. Men Tyskerne tog ikke i Betænkning at rejse et mægtigt Bismarkmonument paa Knivsbjerg, lige i Hjertet af Sønderjylland, efter 1864. Det maatte gøre ondt i danske Menneskers Hjerter. Endnu to Ting vil jeg nævne fra 1839. Frederik den Sjette døde, han var jo dog Landsfaderen, der vilde gøre det bedste for Landets Børn. Han var med at løse Stavnsbaandet, han gav Folket Stemme til Rigets Raad o. s. v. Der maatte komme Tanker frem ved hans Død. Endelig var der Spentruppræsten St. St. Blicher, der fik det første Folkemøde afholdt paa Himmelbjerg, trods de mange Begivenheder. Blicher forstod at vække Interesse for et saadant Folke-møde. Vel kom Himmelbjergmøderne ikke til at ligge paa et saa fast Grundlag som Skamlingsbankemøderne; men det var Begyndelsen til de mange Folkemøder, der senere afholdtes rundt om i vort Land, naar man ved Sommertid samledes i Tusindvis i den grønne Skov, hvor Dannebrog vajede og dygtige Ordførere talte om Folkets Aand og Guds Riges Sag. Her stævnedes man sammen fra alle Lejre. Jeg husker endnu fra min Ungdom, hvor man kunde være feststemt ved et saadant Møde.

Nu kan slige Møder ikke trives mere, man samles til Kongresser, Sendemandsmøder, Landbrugs- og Andelsbevægelse, vort Folk er blevet splittet i Partier og Klasser, hvor skulde vi saa kunne holde Folkemøder. Jeg overser ikke de kirkelige Møder, som afholdes hist og her af de forskellige kirkelige Retninger; men her er Deltheden og Uklarheden sandelig ikke mindre. Man kan sørge

over Tidens Aandløshed; men deraf bliver det ikke bedre. Historien kan fortælle os, at saaledes har det været før.

St. St. Blicher var vel en maadelig Præst, men stor som Digter. Hans varme Kærlighed til Fædrelandet kan intet kue. „Herre, naar du nedbøjer mig, gør du mig stærk,“ var hans Valgsprog. Ud af glødende Harmen over Tidens Jammerlighed og Smerte over den i Dvale ned-sunkne Folkeaand skrev han sine indholdsrige Sange og Noveller, der rammer paa en Priik. Her fandt han Vej ind til det fineste Guld i Fattigmandsbryst. Til Ungdommen kunde han sige: „Om Strømmen mod dig bruser — vov at staa! Om Natten sortner — Yngling, vov at haabe!“ Der var Poesi, Mandighed og Livsvirkelighed i hans Sange; men de var ogsaa født ud af Sorg, Smerte og Lidelse, derfor ved han, at hans Digtning ikke vil dø med ham, og han siger:

„Mit Navn skal i de fjerne Dage mindes,
og Fremtids Børn mit Kvad forlyste vil,
naar ingen ved, hvor Skjaldens Gravhøj findes,
og ingen af hans Slægt er mere til.“

Og da han hører om Højskoletanken, skrev han 1841: „Uagtet alle mulige Næsekrøller og Panderynker, saa raaber jeg med: Højskoler for den danske Bonde! Højskoler i Sønderjylland, i Nørrejylland, paa Øerne og overalt i Daneriget. Men hvad skal der da læres i disse Skoler? Hverken Græsk eller Latin, hverken noget dødt, ej heller noget levende Sprog undtagen Modersmaalet. Der skal læres Historie, især Fædrelandets, paa det Lærlingen kan kende Fortidens Dyder og Lyder og se sig alvorlig i Spejl. Han skal, idet han bevarer Mindet om udmærkede afdøde, føle hos sig selv Drift og Kraft til retskaffen Daad og til Opofrelse for Fædrelandet. Frem, Bondemand, frem, Kundskab er Styrke!“

Ja, dette er jo i Retning af, hvad Grundtvig senere sagde. Hans Tanke om „Skolen i Soer“ blev ikke til Virkelighed; men vi fik Danmarks første Højskole i Rødding i Sønderjylland i 1844, saa kom Kolds Skole paa Fyn og Hindholm paa Sjælland. Disse tre Skoler havde

hver sit Præg. Siden da er der opstaaet mange Højskoler rundt om i Landet, og de har sikkert været til stor Velsignelse for dansk Ungdom. En Del af disse Skoler er gaaet ind igen. Det er sørgeligt, naar en Højskole gaar ind; thi det er ikke reale Kundskaber, der er det vigtigste, men Livsoplysning. Kold sagde, han vilde først oplive, saa oplyse de unge Karle. Er Trangen og Længslen efter Livet og alt det underfulde vaagnet, saa vil et Menneske ogsaa have Kundskaber, ja Tørsten efter Viden kommer; men hvad er der i Vejen med os? Er det Lærerne, som ikke duer? Er det Hjemmene, der er blevet rodløse? Eller har hele Slægten faaet en verdslig Indstilling, en Splint af Troldspejlet i Øjet?

K. Jensen Elkjær.

Et og andet.

Da jeg i Aftes sad og læste min Avis, ringede Telefonen meget energisk. Jeg tog rørerøret og sagde: „Ja!“, for saadan siger jeg somme Tider i Stedet for „Hallo!“, især naar jeg bliver irriteret over, at Telefonen ringer hvert Øjeblik.

„Det er mig, Thøger Dissing,“ sagde Stemmen, og da jeg hørte, at det var vor udmærkede Redaktør af Elevskriftet og min gamle Lærer, blev jeg selvfølgelig uhyre høflig. Men saa siger Dissing: „Jeg mangler et Stjernes kud!“

„Hvad skal du bruge det til?“ spurgte jeg. „Til Elevskriftet, og det skal du lave.“ „Jeg lave Stjernes kud,“ sagde jeg, „nej, ved du hvad; jeg kan være stor nok i mine egne Tanker, men med Hensyn til at lave Stjernes kud, maa jeg melde Pas, og for Resten sagde jeg ogsaa i Fjor, at nu var det sidste Gang, du fik mig til at skrive i Elevskriftet. Det maa du kunne huske?“ „Det er ogsaa lige meget; men jeg haaber alligevel, du sender mig, hvad jeg beder dig om, Farvel!“

Og nu sad jeg altsaa der og vidste ikke mine levende Raad. Men saa kom jeg pludselig til at tænke paa den Klagesang, vi daglig faar serveret i Dagblade som i Ugeblade og fra hveranden Talerstol i Landet om Krise og daarlige Tider, og jeg ved ikke hvad.

Naa, noget er der selvfølgelig om det; men det er jo ikke hos os alene, der er Krisetid, det gælder paa hele Jorden, og i Sammenligning med mange andre Lande er Forholdene dog nok saadan her hjemme, at vi maa prise os lykkelige over at bo i det Land, som hedder Danmark. Lad os f. Eks. tænke paa dem der ude, som har avlet det Byg, som vi for Tiden køber og maler til vore Svin. Disse Avlere faar kun ca. 2 Kr. 50 Øre pr. 100 kg, og paa det Byg kan vi dog have en hel god Fortjeneste, selv med de lave Flæskepriser, vi har nu.

Vil vi saaledes kaste Blikket ud over Jorden og lukke Øjnene rigtig op, da vil vi opdage, at vi har al Grund til at være taknemmelige for Forholdene herhjemme.

Bedst er det selvfølgelig, om vi har Lejlighed til personlig at se, hvordan det tager sig ud i andre Lande, set fra et landbrugsfagligt Synspunkt. Det har jeg sidste Sommer som saa ofte før haft god Lejlighed til, og jeg vil straks sige, at jeg har altid været glad og taknemmelig, hver Gang jeg er vendt hjem fra en Tur ud i den store Verden.

Nu er der nok en og anden, som med Forfærdelse tænker: Skal vi nu virkelig have en Rejsebeskrivelse? Nej, ingen behøver at frygte; kun nogle faa Landmandsbetragtninger over Indtryk fra en Rejse med „Polonia“, som sejlede fra København den 10. Juli d. Aar for godt et Par Døgn efter at lægge bi ved Thorshavn paa Færøerne, hvor vi gik i Land.

Det var en Oplevelse for mig at komme her igen efter 42 Aars Forløb, og Læserne kan være forvissede om, at for en Landmands Øjne ser det umaadelig trist ud med de mægtige golde og øde Klipper, hvor der kun findes en lille Smule grønt Græs paa den jævne Skraaning ned mod Havet; og dog viser det sig ogsaa her, som hjemme hos os, at Flid, Udholdenhed og Indsigt kan gøre Underværker; thi der, hvor Stenene paa ganske smaa Pletter var ryddet lidt til Side, groede der, ved Hjælp af Kunstgødning, det dejligste Græs. Og det skal siges til den derværende Planteavls-Stations Ros, at den gør et godt og dygtigt Arbejde, særlig ved Forsøgsdyrking af de mange forskellige Græsarter, som giver dejlig saftigt Græs og duftende Hø.

Naar vi er paa Færøerne, maa vi selvfølgelig besøge den store Selvstyremand, Kongsbonde og Landstingsmand *Paturson*, som naturligvis havde hejst det færøske Flag, da vi kom, vel sagtens for at haane os Danske. Jeg tillod mig at se ind i hans Kostald, hvad maaske nok var lidt frækt af mig. Der var ingen Kreaturer i Stalden; men hvad jeg ellers saa, bar ikke Vidnesbyrd om, at

Kongsbonden kendte det Fyndsprog: „Adel forpligter“. Her var virkelig Plads for Afløb af noget af Landstingsmandens store Energi, thi Kostaderne var i en saadan Forfatning, at det maatte skære en Landmand i Hjertet at tænke paa, hvorledes de stakkels Dyr havde haft det, før de blev sluppen ud paa Græs.

Befolkningen i Thorshavn tog vel mod os; vi fik Indtryk af, at vi var velkommen; vi saa kun lutter smilende Ansigter, og den ene vilde hellere end den anden tale med os og vise os rundt i den mærkelige By, og vi var glade og taknemmelige for den Imødekommenhed, som vi var Genstand for fra alle Sider.

Vi forlod nu Klippeørerne og vendte Stævnen mod Island for efter godt et Par Døgn's Sejlads at kaste Anker udenfor Reykjavik, og vi blev straks sat i Land i „Polonia“s egne Baade. Fra Reykjavik gik Turen pr. Bil over Stok og Sten ind i Landet til Thingvallasletten, hvor det tusindaarige Lovbjerg ligger. Det er en Selvfølge, at det var en stor Oplevelse at staa der paa dette historiske Sted.

Med Hensyn til Landbruget paa Island maa det siges, at det gjorde Indtryk af at være endnu daarligere end paa Færøerne.

Island er i Virkeligheden en Sten- og Lavaørken; hvor der findes lidt Muld mellem Stenene, er der en Smule Græsvækst, og her træffer vi det lille islandske Faar, som er meget nøjsomt; de gik mest enkeltvis, men dog somme Steder to og to sammen; men store, samlede Faareflokke vilde ikke kunne faa Føden.

Der findes ogsaa hist og her Gaardbrug med nogle faa magre Køer, men disse saakaldte Gaardbrug var der langt imellem, og man skulde se nøje til for at finde dem.

Naar vi om Vinteren i Radio herhjemme har hørt, at de paa Island har 10 Graders Varme, medens vi har lige saa mange Graders Kulde, saa har vel nok en og anden tænkt, at der dog vist ikke er saa helt daarligt paa Island. For at retlede dem, der har gjort sig saadanne Tanker, skal jeg blot nævne, at inde i Reykjavik, hvor der dog er lidt Læ, var Kartoflerne midt i Juli Maaned ikke videre

end lige ved at stikke de første grønne Blade gennem Jordskorpen, og Kornet var paa samme Tidspunkt ved at skifte Blade. Jeg talte med en Traktorfører (Sønderjyde), som samme Dag havde saaet Blandkorn; han oplyste, at Kornet vilde blive slaaet af, naar det ikke kunde vokse mere, og derefter ensileret og brugt som Vinterfoder til Kvæget. Det kan med Rette siges, at det er ingen misundelsesværdig Stilling at være Landmand paa Island. Byen Reykjavik er en meget pæn og velholdt By med ca. 25000 Indbyggere. Det mest interessante ved Byen er dens varme Kilder, hvor Vandet altid strømmer op af Jorden med en Varmegrad af 94 Grader C.; Husmødrene drager sig al den naturlige Varme til Nytte, idet de vasker deres Tøj ved disse Kilder, og Vaskekonerne har let Adgang til at faa kogende Vand til en Kaffetaar.

løvrigt er Byen i Færd med at lede det varme Vand ind i Byen gennem store, isolerede Jernrør for paa den Maade at opvarme hele Byen fra de varme Kilder. Mærkeligt, at de ikke har fundet paa det for længe siden.

Fra Island gik Turen til Oban i Skotland, en meget smuk By, særlig ved dens Beliggenhed op ad de store Fjældsider. Ogsaa her gik Turen en lille Dags Rejse rundt i Landet, først med Jernbaner og saa under en Sejlur paa et Par Timers Tid, hvorefter vi vendte tilbage i store Bilbusser. Vi havde her rig Lejlighed til at bese Landbruget, som selvfølgelig ikke kunde sammenlignes med det, som vi hidtil havde set. Her var mange frugtbare Pletter; men det siger sig selv, at et saadant Klippe-landskab kan aldrig sammenlignes med vore flade Marker i Frugtbarhed; samtidig dermed er Driften meget besværlig, men det kan siges med Rette, at som Turistland er det herligt.

Efter denne Udflugt gik Turen til Øen „Man“ i det irske Hav, ligeledes en Klippeø. Her havde vi ogsaa en Dags Biludflugt, og vi kunde straks se, at vi nu var kommen længere mod Syd, thi her var Klippelandet mere muldrikt og som Følge deraf mere frugtbart; her fandtes ogsaa meget smukke Afgrøder, dog var her meget stor

Forskel fra Sted til Sted. Særlig kan det fremhæves, at vi kom igennem et stort Grevskab, hvor der sandelig var Orden i Tingene; her var lange Stenhegn mellem Markerne, og disse Hegn var snorlige og lodrette paa begge Sider, og der var ikke Spor af Ukrudt at øjne, og Afgrøderne, som stod paa Marken, var af en saadan Beskaffenhed, at de vakte almindelig Beundring. Atter et Vidnesbyrd om, hvad Flid og Energi samt et maalbevidst Arbejde kan føre til!

Men vi maatte nu af Sted igen og sejlede ind i den engelske Kanal, hvor vi anløb Øen Wight; der havde vi ligeledes en Dags Ophold med Biltur tværs over Øen til et stort og mondænt Badested med mange Tusinde Mennesker ved Stranden. Denne Ø er ogsaa en Klippeø, men meget frugtbar; dog her havde Tørken gjort sig gældende og hemmet Afgrødernes Udvikling. Høet var forlængst bragt i Hus, og paa Græsmarkerne var der næsten ikke en grøn Spire at øjne, men trods Tørken stod Kornet, særlig Havren, meget godt. Atter hiver vi „Polonia“s Anker og sætter Kursen mod Antwerpen, en af Europas største Handelshavne. Som alle jo ved, var her en storstilet Udstilling, og det paa Udstillingen, som imponerede os mest, var den belgiske Koloniuudstilling, thi den var storstilet, og vi var straks klar over, at naar det lille Land, Belgien, som ikke er større end Jylland og det tilbagevendte Sønderjylland tilsammen, er i Stand til at føde en Befolkning paa 9 Millioner Mennesker, saa skyldes det ene og alene Belgiens store Kolonier.

Ogsaa her havde vi en herlig Heldagsrejse med Biler til mange af de historiske Steder, Waterloo f. Eks. og m. a., men det tillader Pladsen her jo ikke at komme ind paa. Men spørger vi nu: Hvordan saa Landbruget ud her i dette frugtbare Belgien? Saa maa Svaret blive: Mere end sørgeligt.

I Belgien er den meste Jord udstykket i meget smaa Brug, ja, saa smaa, at de forskellige Afgrøder i disse smaa Brug kun var paa ca. 2 Skp. Land, men det var øjensynlig, at der paa disse smaa Lodder var lagt et stort Arbejde,

thi for de allerflestes Vedkommende var der rene og store Afgrøder, men kun af Halm og kun ganske lidt eller ingen Kærne. Regnvejret havde næsten fuldstændig ødelagt Afgrøderne. Kornet var pisket ned i Jorden, og det var helt sort; saa hvis jeg skulde anslaa Foldudbyttet, vilde jeg sige: 4 a 5 Fold, og det af en saa daarlig Kvalitet, at det vil være ganske ubrugeligt som Saasæd til kommende Foraar.

Naar man efter en saadan Tur ud i den store Verden kommer hjem til vort kære, gamle Danmark, ja, saa har man kun Grund til at prise sig lykkelig og være glad og taknemmelig; thi vore Marker bughede af en Velstand, som vi ikke saa Mage til nogen Steder. Ja, Forskellen var saa stor, at vi her hjemme har Grund til at fryde os i Sjæl og Sind; og skal vi saa være enige om ikke at forsumpe i Klagesang. Vi har jo før været i Bølgedalen og kommen godt op igen, og det er mit Haab og min Tro, at det kommer vi ogsaa denne Gang. Derfor lad os synge med Bjørnson:

„Løft dit Hoved, du raske Gut!
Om et Haab eller to blev brudt,
blinker et nyt for dit Øje,
straks det faar Glans af det høje.“

Ogsaa hermed min bedste Hilsen med Ønsket om en glædelig og velsignet Julefest og et godt Nytaar til alle mine Venner.

Niels Larsen,
„Edelgaard“.

Mindernes Magt.

„Barnemindet er langt,“ siger et gammelt Ord, og det er et fyndigt Udtryk for vore Fædres Erfaring om, hvor dybt Mindet om Oplevelser i Barndomsdage kan præge sig i et Menneskesind. Og hvilken forunderlig Magt ejer saadanne Minder, og hvor kan de blive afgørende for et Menneskes Livsretning.

Vi synger jo ogsaa med Grundtvig:

„Mindet lader som ingenting,
er dog et lønligt Kildespring.“

Det er saa smukt og rammende at ligne Mindet ved en Kilde.

Fra de dybe Kilder vælder altid nyt, frisk Vand frem. I Vinterens Kulde som under Sommerens Solbrand vælder de og føder levende og forfriskende Strømme. Og skulde det end ske, at en saadan Kilde stoppes for en Stund, saa er den derfor ikke udtørret; før man ved af det, kan den bryde frem paany og vælde som før.

Netop saaledes er det med Minderne og med dem fra Barndoms- og Ungdomsdage især. I Glæde som under Sorg kan de dukke op i vort Sind; i søvnløse Nætter som under Dagens Byrde og Hede. De kan saare, og de kan trøste, alt efter deres Art; de kan give os Styrke i Fristelsens Stunder, og de kan støtte os til at rejse os paa ny efter dybe Fald, og de kan gøre vort Livs gode Stunder forunderligt rige og skønne. Ja, og de kan virke til Fornøelse, til helt nyt Fremvæld i vort Sjæleliv.

Hvor lykkeligt da det Menneske, som ejer en Skat af gode og skønne Minder fra Barndoms- og fra Ungdomsdage. De kan i vid Udstrækning blive bestemmende for hans Liv og Virke.

Vi vil da ogsaa ofte i selvbiografiske Skildringer møde Vidnesbyrd om, at et Fremvæld af rige og gode Minder har været i Stand til at give et Menneskes Stræben en stærk ideel Kraft med Retning mod høje og ædle Maal. Og hvad her er sagt om et enkelt Menneske gælder ogsaa om Slægtled af et helt Folk.

Alle store Folkevækkere fra gamle Dage af og til i Dag har øst af Mindernes Kilde, naar det gjaldt om at rejse et Slægtled op af Sanserus og Dvale og vække det til Daad.

Det var ud fra Troen paa Mindernes vækkende Magt, at en ukendt Digter i det tiende Aarhundrede skabte det mægtige Starkadkvad:

Sakserkongen Sverting har troløst overfaldet og dræbt Kong Frode. Dennes Søn, Ingjald, bliver da Konge; men han er daadløs og sanselunden. Han hævner ikke sin Faders Drab, men tager Pengebod for det. Ja, til uhyre Forbitrelse og Sorg for de gamle Kæmper gifter han sig endog med Svertings Datter, og hendes syv Brødre sidder og mæsker sig ved Ingjalds Bord, der bugner af udenvelske Retter og Kræserier, og blødagtig Sæd og Skik gør sig mere og mere gældende blandt Folket.

Da er det, Starkad gaar frem for Kongen og siger det stærke Kvad:

„Tænker du, Ingjald,
der hvor træg du sidder,
Fader at hævne
og Hærfærd yppe?
eller er mere din Lyst
Vommen at mæske?
Har Drotten glemt
sin Faders Død?

— — —
Aldrig saa jeg Frode
med egne Fingre
Bagen at flænge
paa fjedret Brad,
eller fordums Konger
Fugles Indmad
med Tomlens Plovjern
travlt at pløje.

Men blodig paa Bord
Braden lagdes
for stærke Kæmper,
der fra Strid de kom!
Rorskarle bed
i rimfrossent Skæg;
Spande af Sødmælk
ej de søbed' for Tørst.

— — —
Ingen tog mod Fæ
for Frændes Bane —
eller ved Bod af Penge
bar sin Fader i Pung;
aldrig kunde en Søn
— Arving og Hævner —
med Faders Banemand
ved Bord sidde.“

Ingjald rystes ved Starkads stærke Ord, og de vækker rige og store Minder i hans Bryst. Han rejser sig og bliver en djærv og værdig Søn af en ædel Fader.

Og i det tiende Aarhundrede fremkalder denne storslaaede Digtning en stærk Opblussen af de gamle Idealer og den gamle Kæmpekraft, en Opblussen, der satte sig dybe Spor i vældige Bedrifter.

Og det var atter ud fra den samme Tro paa Mindernes Magt, at Blicher i 1823 i Indledningsdigtet til „Bavtastene“ siger saaledes:

„Danske Dreng! Se dine Fædres Daad,
lad dit Hjerte svulmende sig hæve!
Lær af dem at trodse Dødens Brod,
lær af dem for Fødeland at leve!“

Og endelig er det ud fra samme Tro, at *Ingemann* i 1824 i Indledningsdigtet til „Valdemar den Store og hans Mænd“ synger:

„Stig op af Graven, du Slægt, som døde!
Forkynd dit Fald og afmal din Brøde!
Advar os for Udslettelsens Dom
og vis os, hvorfra din Frelse kom!

Og blunder atter i Blødheds Drømme
mit Fødeland ved de dybe Strømme —
hvad heller raser i blinde Lyst,
forvildet Slægt mod sit eget Bryst. —
Da ryster Sjælen og vækker Aanden
og styrker Hjertet og ruster Haanden
til dansk og stor og til herlig Id —
til Danmarks Frelse i Nødens Tid!“

Og heller ikke disse store Folkevækkere blev beskæmmede i deres Tro. Men en Betingelse er det, at der maa leve rige og stærke Minder, om end gemte og glemte, i det enkelte Menneskes eller i det Slægtleds Sind, som de manende Ord kan henvende sig til og fæste sig ved, ellers nytter de intet. Ordet skaber ikke i den Forstand, hvad det nævner, det maa være der i Forvejen.

Charles Dickens har skrevet en lille Fortælling om en gammel stenhaard Pengepuger, som ved sine rige og skønne Barndoms- og Ungdomsminders Hjælp bliver forvandlet til et nyt Menneske. Fortællingen hedder „En Julesang“ og Begivenhederne foregaar Juleaften og Julenat:

Ebenezer Scrooge sidder paa sit uhyggelige og triste Kontor i London; det er en isnende Kulde, men han har kun en ganske lille Ild i sin Kamin. Uden for hans Kontor er et lille Hybel, hvor der brænder en endnu meget mindre Ild, der sidder hans Kontorist Bob Cratchit, som faar 15 sh. i Løn om Ugen og for den Sum skal føde og klæde en stor Familie. De fryser bitterligt begge, men hvad bryder Scrooge sig om det. Kulde er billigt, og det kommer an paa at spare Penge. Det er ikke, fordi han har det behov; bevares vel! Ebenezer Scrooge er saa rig, at han kunde varme alle Londons fattige, hvis han vilde; men det vil han sidst af alt; thi han har givet Guldets sit Hjerte, og det er langt koldere end det koldeste Kontor.

Saa kommer der en ung Mand farende ind i Kontoret, det er Scrooges Søstersøn.

„Glædelig Jul, Onkel! Gud bevare dig!“ siger han. „Bah!“ siger Scrooge. „Glædelig Jul! Humbug!“ „Det mener du ikke, Onkel,“ siger Søstersønnen. „Jo, det gør jeg,“ siger Scrooge. „Hvad Grund har for Resten du til at være glad. Du er da fattig nok.“ „Naa,“ siger Søstersønnen, „hvad Grund har du saa til at være gnaven, du er da rig nok.“ „Bah!“ siger Scrooge, „Humbug!“ Og det bliver han ved med at sige, ogsaa da Søstersønnen holder en hel Lovtale om den velsignede Jul og beder Scrooge om at komme og spise til Middag Juledag.

Scrooge vil ikke have med ham at gøre. Han vil have Lov til at holde Jul paa sin egen Maade, det vil sige: han vil slet ikke holde Jul. Bah! Julen er Humbug. Færdig!

Saa kommer to statelige Herrer ind. De er ude for at samle lidt til de fattige og nødlidende.

„Der er saa mange, der maa savne det allernødtørftigste nu i den strenge Vinter. Det føles altid pinefuldt, men allermest nu i den kære Jul,“ siger de.

„Findes der ikke Fængsler? Findes der ikke Fattighuse?“ siger Scrooge.

„Fuldt op,“ siger Mændene, „men de er ikke i Stand til at afhjælpe den store Nød.“

„Naa, det glæder mig, at de nævnte Institutioner ikke har standset deres nyttige Virksomhed,“ siger Scrooge.

„Hvad maa vi tegne Dem for?“ spørger Mændene.

„Intet,“ svarer Scrooge, „jeg morer mig ikke selv i Julen, og jeg har ikke Raad til at holde dovne Mennesker med Fornøjelser. Lad dem gaa til Fattighuset!“

„Der er saa mange af de nødlidende, der hellere vil dø end gaa til Fattigvæsenet,“ siger en af Herrerne.

„Saa lad dem dø,“ svarer Scrooge, „saa formindsker det Overbefolkningen. Farvel, mine Herrer!“ Saa gaar de.

Det bliver Lukketid, og Scrooge rejser sig uvillig fra sin Stol. Bob Cratchit rejser sig ligeledes og staar nu ydmyg overfor sin Herre.

„Ja, De vil vel have fri hele Dagen i Morgen?“ siger Scrooge vredt.

„Ja, hvis det er Dem belejligt, Hr. Principal!“

„Det er mig aldeles ikke belejligt,“ siger Scrooge, „hvis jeg holdt nogle shilling tilbage af Deres Løn for den Dag, vilde De finde, at det var blodig Uret; men De finder det ikke urigtigt, at jeg skal betale for en Dags Arbejde, som jeg ikke faar. — Naa, men De maa vel have fri. Kom saa des tidligere den næste Dag.“

Saa gik Ebenezer Scrooge brummende sin Vej, hen paa sit sædvanlige triste Spisekvarter, hvor han spiste sin sædvanlige triste Aftensmad. Derefter læste han alle de triste Blade, der laa i Lokalet, og saa gik han til den mørke og uhyggelige Gade, hvor han ganske alene beboede en stor trist Lejlighed i det gamle Hus, hvor han havde boet ganske alene i de 7 Aar, der var gaaet, siden hans Kompagnon, gamle Jakob Marley, døde.

Da han nu stod overfor sin Gadedør, skete det første af alt det mærkværdige, han snart skulde opleve: Der hang en stor Dørhammer paa Døren; men da han saa paa den, var det ikke en Dørhammer, men gamle Jakob Marleys Ansigt, han saa ind i. Det vilde ikke være sandt, hvis jeg sagde, at Scrooge blev ikke bange. Der jog en Iling af Angst igennem ham; men saa tog han sig sammen, saa fast paa Marleys Ansigt, og saa var det en Dørhammer igen, og saa sagde Scrooge Humbug, gik ind af Døren og laasede den efter sig. Derpaa gik han op ad en Trappe, der var saa bred, at der godt kunde køre en Karet med 4 Heste for op ad den; derefter ind igennem mange store, tomme Stuer, til han kom ind i det Rum, han beboede. Det var meget tarveligt udstyret, og der brændte en mager Ild paa Kaminen, og paa Kaminpladen stod en Skaal med Havresuppe, som han slubrede i sig. Saa laasede han sin Dør, trak en Slobrok paa og satte sig i en Stol og var ond paa hele Verden; thi den, som er helt i Guldets Vold, bliver ond.

Han tænker med Forbitrelse paa dem, der render rundt og siger glædelig Jul. Humbug er det. Scrooge har glemt, hvad Glæde er; han er aldrig glad; thi den, der er fuld af Havesyge, er aldrig glad; han bryder sig om ingen, og der er ingen, der bryder sig om ham. — Jo, det sidste er ikke sandt. Søstersønnen bryder sig om ham, ikke for den eventuelle Arvs Skyld, nej, slet ikke; men af sit gode, glade Hjerte, fordi han kan ikke andet.

Og det er nok først og fremmest det, der er Hemmeligheden ved den Forandring, der snart sker med Ebenezer Scrooge. Det er Søstersønnens glade og gode, ganske uegennyttige Kærlighed, der er Igangsætter; thi Kærligheden er den store Igangsætter af alt det gode og velsignede, der er sket og sker paa Jorden.

— Der maa have været noget i den unge Mands glade og gode Julehilsen og hans friske og ukuelige Latter, der har lukket op for et hemmeligt, længe glemt Gemme, dybt inde i Ebenezer Scrooges Bryst.

Ethvert Menneske har et saadant Gemme, en Helligdom i sit Indre, mange færdes dagvante i denne Helligdom, og megen Kraft og Glæde

vinder de ved det. Hos andre er den saa godt gemt, at den er næsten glempt; men den er der endda; der gemmer Mennesket sine dyreste Minder, og der kan han tages om nogen Steds. Det gælder da om at finde ind til dem.

Jeg havde en god Ven, som boede ved den alfare Vej et Steds her i det skønne Fyns Land. Forbi hans Hus gik mange af Landevejens færende Svende, og ikke sjældn kom en og anden af dem indenfor.

Min Ven havde en lille Pige, som var det yndigste og naturligste Barn, man kunde tænke sig, og hun kunde sige de forunderligste Ting, som Børn nu ofte kan.

En Dag sad de alle og spiste til Middag; saa kom der ind en rigtig Lazaron fra Landevejen og bad om en Skilling. Han saa forfærdelig ud, var pjaltet og hærgnet af Drik. „Vil du ikke have noget Mad?“ sagde min Ven. „Jo, Tak!“ sagde Manden og satte sig paa en Stol ved Døren.

Den lille Pige stillede sig op lige foran ham med Hænderne omme paa Ryggen og Maven fremskudt, som saadanne Børn nu staar. Hun saa ham frit og aabent ind i Ansigtet, og saa sagde hun ganske umotiveret: „Har du nogen Børn?“

Det gav et Ryk i Manden, men han svarede: „Ja!“ Saa sad han lidt, og saa fortsatte han: „Du kan godt faa dem at se.“ Derpaa hentede han frem fra en Inderlomme en lille Pakke og vikiede saa ud af mange Lag Avispapir et Billede, som han rakte Barnet. Hun saa længe og opmærksomt paa det; det viste en Kone og tre smaa Børn. Den lille Pige saa igen op paa Manden, og saa sagde hun ganske naturligt og ligefremt: „Du har nogle kønne Børn; men du er da en grimme én“

Den stakkels Mand sank værgeløs sammen for det uskyldige Barns Ord. Det brast ud af ham: „Ja, jeg er en grimme én,“ og saa græd han, som hans Hjerter skulde briste; og han var ikke beruset; det var ikke den fulde Mands letvakte Graad.

Min Ven var en ualmindelig god og venlig Mand; han talte godt og længe med den fortvivlede Mand og fik hans Sind bragt nogenlunde til Ro, og saa gik Manden igen, og Landevejen tog ham — maaske. Jeg ved ikke mere om ham; kender ikke, hvem han var. Men jeg huser noget af et Haab om, at denne Oplevelse har faaet Betydning for ham, og det ved jeg, at skulde han nogen Sinde kunne rejses, saa maatte det være gennem de dyrebare Minder, som her var kaldt frem fra deres hemmelige Gemme.

Men tilbage til Ebenezer Scrooge. Han sidder endnu i Stolen ved sin Kamin og er vred paa hele Tilværelsen. Bedst som han sidder, falder hans Øjne paa en gammel Dørklokke, og han ser da med en Forbavselse, der hurtigt gaar over til en uforklarlig Rædsel, at Klokken begynder at svinge, stærkere og stærkere, og snart ringer den, til det giver Genlyd i hele Huset. Det varede vel et halvt eller et helt Minut; men Scrooge syntes, det varede en hel Time. Endelig holdt denne forfærdelige Ringen op; men saa hørte han en skrækkelig Støj neden under; det var, som nogen slæbte en tung Jernlænke hen over alle Tønderne i Vinhandlerens Kælder. Saa kom Bulderet op ad Trappen, lige hen imod hans Dør, ja, ind igennem den laasede Dør, og saa var det gamle Jakob Marleys Genfærd. En uhyre Lænke havde han om sig og efter sig, en underlig Lænke, smedet af Pengeskabe, Hængelaase, store Nøgler, Hovedbøger og Staalpengepunge.

„Jeg er kommet for at advare dig,“ siger gamle Jakob Marley. „Det kræves af hvert Menneske, at dets Aand skal vandre ud blandt dets Medmennesker, rejse vidt og bredt omkring og tage Del i deres Liv, og hvis Aanden ikke gaar omkring i Menneskets levende Live, er den fordømt til at gøre det efter Døden. Den er fordømt til at vandre gennem Verden og se paa, hvad den ikke kan tage Del i, men hvad den skulde have taget Del i i levende Live og gjort sig selv lykkelig ved.“

— — —

„Du ser paa min Lænke, Ebenezer Scrooge, jeg smedede den i levende Live, spændte den om mig og bar den frivillig. Kender du ikke Modellen? Ønsker du at kende Længden af den Lænke, du bærer selv. Den var fuldt saa lang og tung som min for syv Aar siden. Du har ogsaa smedet paa den i alle disse Aar. Det er en tung Lænke.“

Scrooge saa med Forfærdelse ned mod Gulvet. Han ventede at finde sig omgivet af en Lænke paa femti Favne; men han saa intet. Gamle Marley fortsatte:

„Aa, fanget, bundet og smedet i dobbelte Lænker. Ikke at have vidst, at intet Tidsrum af Anger kan bøde paa, at man har misbrugt eller slet ikke brugt alle de Anledninger eller Lejligheder til at gøre godt mod Mennesker, som man havde i sit Liv. Saadan er det med mig.“

— — —

„Du var da altid en god Forretningsmand, Jakob,“ sagde Scrooge.

„Forretningsmand,“ jamrede Genfærdet og vred sine Hænder, „Menneskeslægten var min Forretning. Kristenkærlighed, Barmhjertighed og

Velvillie skulde jeg have udøvet, men jeg gjorde det ikke. Hvorfor vandrede jeg dog gennem Livet med lukkede Øjne? Hvorfor aabnede jeg dem ikke og saa den velsignede Stjerne, der ledte de vise Mænd til den fattige Hytte? Var der ikke nok af fattige Hjem, til hvilke dens velsignede Lys kunde have ledet mig?“

— — —

„Men nu er min Tid her snart forbi; nu har jeg advaret dig, Ebenezer Scrooge, og det har jeg udvirket for dig, at du vil faa Besøg af 3 Aander, den ene efter den anden. Lad dig føre ind paa andre Veje ved det, du vil opleve sammen med dem. Indret det saaledes for din egen Skyld, at du ikke ser mig oftere.“

— — —

Saa forsvandt Marleys Genfærd ud gennem Vinduet, idet det udstødte en ubeskrivelig, jamrende Klagelyd. Scrooge fulgte efter hen til Vinduet, og da han saa ud, var Luften fuld af Aander, der svævede hid og did. Enhver havde sit at slæbe paa, svære Lænker, men af forskelligt Stof. Alles store Nød var det øjensynligt, at de gerne vilde afhjælpe al den Nød og Jammer, de saa omkring sig; men de havde mistet Evnen til at gøre dette.

— — —

Naar jeg har læst dette; saa ser jeg uvilkaarlig ned om mig selv for at faa Øje paa den Lænke, jeg bærer. Jeg ved nok, at den bestaar ikke af Pengeskabe, Hovedbøger og Staalpengepunge; men jeg ved, at den er der. Alle bærer vi Lænker. Den enes er lavet af et Slags Stof, den andens af noget andet. Alle gør vi os skyldige i Forsyndelser og Forsømmelser. Undlader at hjælpe, at trøste og støtte, hvor vi dog var kaldede. Følger vore Lyster og vor Attraa trods Guds Røst i vort Hjerte. Og Undladelsessynderne er de værste. „Budene har jeg holdt fra min Ungdom af,“ sagde en ung Mand engang til Vorherre; men se, det var ikke nok, og det var heller ikke det vigtigste; det var noget helt andet og noget uendelig større, Vorherre krævede, og det kunde den unge Mand ikke efterkomme. Derfor gik han bedrøvet bort.

Det nytter heller ikke dig eller mig, om vi maaske med Sandhed kan sige: Jeg har ikke slaaet ihjel. Jeg har ikke bedrevet Hor. Jeg har ikke sagt falsk Vidnesbyrd mod min Næste osv. Det er meget godt; det er vel ogsaa rosværdigt; men det betyder altsammen slet ingenting, dersom vi aldrig har givet en lidende Broder blot et Bæger koldt Vand i

Vorherres Navn. Det vil sige, dersom Næstekærligheden aldrig har været saa stærk i vort Hjerte, at vi kunde sætte vort eget til Side for at hjælpe en Broder i Nød.

Det var denne Brist, der var Aarsag i gamle Jakob Marleys og hans Lidelsesfællers bundløse Nød, og det er den samme Brist, som længe har behersket Ebenezer Scrooges Liv og Virke.

Men nu faar han altsaa Besøg af tre Aander, den forhenværende, den nuværende og den kommende Juls Aand.

Den første fører ham langt bort i Tid som i Rum, til hans Barn-domsegn og hans Barndoms Skole. „Du gode Gud,“ siger Scrooge, „her levede jeg som Barn; her voksede jeg op.“ Hans Hjerte bevæges sælsomt derved, ikke mindst, da han ser sit eget Jeg sidde ensomt i den gamle Skole, mens alle hans Kammerater er rejst hjem til Jul, og saa kommer helt uventet hans lille Søster for at hente ham hjem til Julefest og Juleglæde. — Eller Aanden viser ham et andet Billede; det er hos gamle Købmand Fezzewig, hvor Scrooge engang som ungt Menneske var Kommis. Det er en Juleaftensfest, som den gamle Købmand gør for alle sine Folk; en Aften fuld af strømmende Munterhed og barnlig Glæde og Hjertensgodhed, og Scrooge er saa grebet af, hvad han ser, at han næppe kan rive sig løs. Det næste Billede er ikke saa glædeligt. Det er en Del Aar senere. Han ser sig selv sammen med en ung Kvinde, som han engang havde kær. Hun er dybt bedrøvet, thi hun har ham endnu kær, og dog maa hun tage Afsked med ham: „Engang havde jeg den første Plads i dit Hjerte, men nu har du givet Guldet denne Plads, og den anden Plads kan jeg ikke nøjes med; derfor maa vi skilles.“

Og saa gaar hun fra ham, og Scrooges Hjerte er fuldt af Sorg over det, han har genoplevet. Saaledes levendegøres Minderne i hans Sind.

Den anden Aand fører ham vidt omkring, til et fattigt Hus paa den mørke Hede, til Fyrtaarnet paa et øde Skær i det vilde Hav; til Bob Cratchits Hus og til hans Søstersøns Juleaftensfest. Alle Vegne har Julens Herre været og gjort Hjerterne gode og glade. Barmhjertighed, Mildhed og Godhed fylder i denne Aften Menneskenes Sind, og Scrooge ønsker inderligt, at han havde sagt et venligt Ord til sin fattige Kontorist, og at han havde givet en Gave til de fattige og nødlidende, da de statelige Herrer var hos ham med deres Liste.

Den sidste af de tre Aander endelig viser ham en Række Billeder præget af en saadan Gru, at Scrooges Hjerte skælver af Angst derved.

Han forstaaer, at det er Billeder, der viser, hvorledes det vil gaa ham, dersom han fortsætter sit Liv efter de Linier, han saalænge har fulgt, og han vaagner op fra sit Syn i den dybeste Sjæleangst. Men da føler han ogsaa med usigelig Glæde, at det endnu ikke er for sent; han kan vende om, og sandelig han vil det ud af hele sit Hjerte og alt sit Sinds Kraft.

Og han blev et nyt Menneske til stor Forbavselse for mange; men til endnu større Glæde for flere. Og alle disse sidste var senere enige om, at var der noget Menneske paa hele Guds skønne Jord, der forstod at holde Jul, saaledes som det er bedst at holde Jul, saa var det gamle Ebenezer Scrooge.

Dermed er den Julehistorie tii Ende.

Og saa til Slutning kan det vel nok være rimeligt og naturligt at spørge: Hvorledes staaer det saa til med dig og med mig? Hvis en god og venlig Aand førte os tilbage til vor Barndoms og Ungdoms Veje og levendegjorde de Idealer for os, som vi engang i vore gode Stunder stræbte imod, og de Muligheder, vi engang ejede for at naa henimod disse Idealer, og vi saa bagefter saa vort Liv, som det er levet, da vilde vi nok opdage meget, som maatte gribe os dybt i vore Hjerter.

Mange, mange af os vilde da se, at vi er kommet langt bort fra de Veje, som vor Barndoms og Ungdoms gode Aander udpegede for os. Det vilde nok være strengt at se, men det kunde godt være gavnligt.

Vi vilde maaske ogsaa som i et Syn faa at se, hvor de Veje, som vi nu vandrer paa, fører hen, og vi vilde faa Øje paa baade dette og hint, som kunde ryste os saaledes i vore Hjerter, at vi inderlig vilde ønske at lægge vore Veje om. Og dette kan jo lade sig gøre. Ikke ved et Menneskes egen Kraft; men ved den Herres Hjælp, som kom til os i den kære Jul. Maatte vi da opleve, at saadant sker. Og maatte vi, som har Børn og unge Mennesker om os i vore Hjem, faa Lykke og Velsegnelse til at give dem en Skat af gode Minder, rene og skønne Indtryk; da vil vi derved ret ruste dem for Livet.

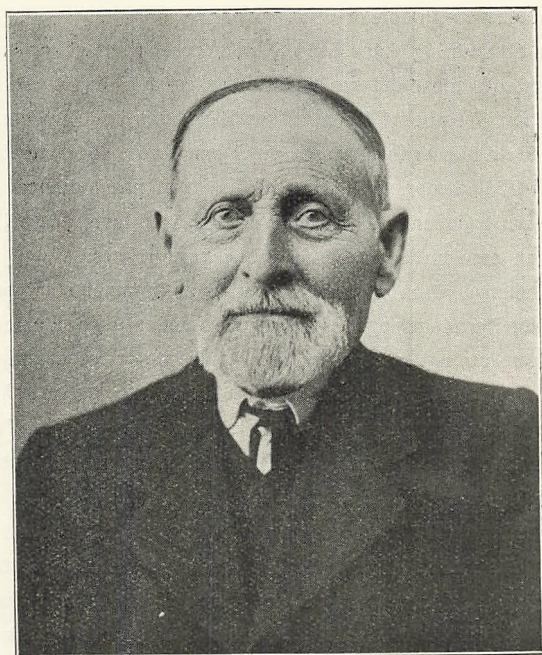
Thøger Dissing.

Hans Nielsen.

Gamle Hans Nielsen døde her paa Højskolen d. 3. December sidste Aar, 85 Aar gl.

Hans Nielsen kom os saa hjerteligt i Møde, da vi kom herhen. Han viste min Kone og mig den mest absolutte Tillid straks, og han blev ved dermed.

Han førte os ind i Egnens Liv. Aldrig kunde han blive træt af at fortælle om de gamle Dage, da den aandelige

Vækkelse gik over Sydøstfyn, og Kirken, Friskolerne og Højskolen blev bygget. „Hvor var vi glade,“ sagde han. Og saa fortalte han om alle Enkelthederne og om de Mennesker, som var forrest i Arbejdet, og først og fremmest om hans kære Svigerfader Kristen Hansen, der var Lederen mere end nogen anden.

Og han fortalte om sit eget lange, rige, men strenge Liv, som var saa fyldt med personlige Sorger og Modgang, og som ogsaa havde medført, at han som gammel stod temmelig ene. Han boede, da vi kom hertil, ved vor nærmeste Nabo, Anton Mikkelsen, og var helt ud glad ved det, men da der saa kom Sygdom, flyttede han ind paa Højskolen og sluttede sig nær til os. Han blev vor mest trofaste Ven her paa Engnen.

Hans Nielsen havde meget at give sine Venner. Han gjorde sine Omgangsfæller rigere og bedre ved det Liv, som boede i ham.

Ja, det *Liv* var Storheden ved Hans Nielsen. Han havde ikke flere Evner eller mere Dygtighed end saa mange andre. Hans Karakter var ikke harmonisk eller blid. Hans Sind var en underlig Blanding af Stridighed og Mildhed, af Stolthed og Ydmyghed. „Jeg vilde saa gerne være god,“ sagde han; men det gik ikke af sig selv for ham at blive det.

Han var under Guds Tugt, som faa jeg har kendt. Og til Tider kunde han give os de mest gribende Indtryk af, hvad det vil sige at være i Mesterens Smeltedigel. Han naaede ikke Rigdom eller Magt, ikke ydre Velvære eller nogen særlig borgerlig Anseelse — men han naaede det, som er mere: at se, hvor lidt alt dette er værd.

Der var et Udtryk, Hans Nielsen brugte, ogsaa paa sine sidste Dage: *Mit Hjerte er blevet tilfredsstillet*. Derfor var han lykkelig, for deri bestod for ham Livets Lykke. Denne ene Ting var ham en Livsnødvendighed, men saa egentlig heller ikke mere.

Han elskede Vejstrup Vaigmenighed, og hans store Glæde var at være med ved Gudstjenesterne. Valgmenighedens — og Højskolens — Historie var nøje kædet sammen

med hans Liv og Livsudvikling. Kirken blev bygget paa hans Faders Mark, og han tog selv det første Spædestik ved Planeringen af Grunden. Siden leverede han Sten til Kirkebygningen fra sin egen Mark i Aaby. Og ingen har taget inderligere Del i alt, hvad der vedrørte Menighedens Sag, end han. Efter at have flyttet flere Gange og prøvet meget af Livets Modgang, blev han Kirkebetjent i en Del Aar paa sine ældre Dage. Det var en lykkelig Tid for Hans Nielsen — det blev det, fordi han saa ydmyg og tjenende gik til denne Gerning. Han følte sig hjemme paa den Plet. Han færdedes saa glad og hjemmevant i Kirken og paa Kirkegaarden. Hver en lille Del af sit Arbejde tog han som en Guds-Tjeneste: „Aldrig satte jeg min Fod paa det nederste Trappetrin for at gaa op og ringe, uden jeg sagde: I Jesu Navn.“ Saa havde han en glad og venlig Bemærkning til enhver. Og alle de mange Venner skulde indenfor og hilse paa hans gode Kone, Karen. Da hun saa døde, syntes Hans Nielsen ikke, han kunde passe Gerningen mere.

Hans Nielsen skrev paa sine gamle Dage en Del om sig selv og om, hvad han havde taget Del i. Den største Oplevelse i de unge Aar var Højskoleopholdet: To Gange hos Kr. Kold i Dalum og een Gang paa Vejstrup Højskole. Men stadig kommer han i Optegnelserne tilbage til hans Glæde ved Menigheden: „Mit Hjerter fryder sig altid, naar jeg sidder i Kirken, det er som Trosbekendelsen bliver mere fyldt i det store Fællesskab i Menigheden.“ „Menigheden, den elsker jeg, ja, hvor har jeg den kær.“ Og han skriver om, at han stadig maa bede for den. Noget af det sidste, han sagde til mig, var: „Glem saa ikke at hilse Menigheden. Jeg har været saa glad, saa glad for at komme der.“ — Man kunde næsten smile, naar han de sidste Dage, han levede, talte om, hvor han syntes, det var svært at skilles fra Menigheden. Han faar nok Lov at være med, hvor han nu er.

Den største Glæde i Gudstjenesten fandt han ved Nadverbordet. Han sagde, at han helst vilde til Alters hver Søndag; men han lod det være, for ikke at andre skulde

synes sært om det. I de allersidste Aar var han stærkt optaget af, hvad han kaldte Friheden ved Nadverbordet. Han ønskede, at Lægmænd saavel som Præster skulde være med ved Nadveruddelingen. Og han ønskede navnlig Konfirmationen slettet som Betingelse for Nadvernydelse. Han var overbevist om, at Børn baade trængte til og var allerbedst skikkede til at komme til Herrens Bord, og han mente, at naar Børnene kom med der, saa vilde det medføre rigere Samliv og mere kristelig Samtale mellem Forældre og Børn.

Ja, Hans Nielsen var en frisindet Mand. Hvor var han kærlig forstaaende overfor hvad nyt, der kom frem. „Er det ingen Ting værd, saa dør det af sig selv, og vi skal helst ikke røre for meget ved det; er det godt, saa skal vi vogte os for at staa det imod,“ sagde han. Ligesaa levende og fast, som han var befæstet i det gamle grundtvigske, ligesaa rede var han til at finde det værdifulde i nyere kritiske Røster og til at kalde paa det kristelige Fællesskab bag ved saadanne Uoverensstemmelser.

Hans Nielsen var aandsfrisk og egentlig ungdommelig til det sidste. Han var ikke bitter eller fortrædelig paa Tiden og Ungdommen. Han færdedes saa munter mellem de unge her, vilde gerne samtale med dem og fik ogsaa Lejlighed til at fortælle dem om sin kære Lærer, Kristen Kold. At høre Foredrag kunde han aldrig blive færdig med. Jeg har sjælden set et Menneske lytte saa selvforglemmende, som Hans Nielsen kunde. Han var ingen Taler selv, men han kunde høre.

Men Tiden nu syntes ham alligevel fattig — i sin Mangel paa *Tro*. Man vilde *beregne* i Stedet for *tro*, sagde Hans Nielsen. Man var blevet saa kloge, og man troede, man kunde spekulere sig til Svar paa Livets Gaader og regne sig til Tryghed i Tilværelsen. Man kendte jo, hvad Marken krævede, og hvad Kvæget havde Behov; blot man gjorde saadan og saadan og rigtig passede paa, saa var man Herre over Bedriften — Hans Nielsen rystede paa Hovedet af dette. Han vidste, at baade Oplysning og Dygtighed var godt, han vurderede endda begge Dele

meget højt. Men han saa Faren ved dette i Tiden, og han blev aldrig træt af at minde om Verdens Usikkerhed: Ingen kender Dagen, før Solen gaar ned, og minde om det ene fornødne: Guds Velsignelse.

Ja, Hans Nielsen, *han* kunde give sig Gud i Vold. Allerede som Dreng gik han ude paa Marken og sang om Morgenen: „Som Barn kan jeg frydes ved Morgensol rød, om ogsaa jeg før Aften er stille og død.“

Derfor kunde han ogsaa takke Gud — jeg tør maaske ikke sige for alle Ting, men han var rig i Taknemmelighed mod Gud.

Vi vil da ogsaa her paa Skolen sige Tak for Hans Nielsen. Han var god at have i et Hjem. Han var kærlig over for vore Børn og kaldte paa det bedste i dem. Han var altid rede til en Samtale om Menneskelivets Grundspørgsmaal, ja, han kaldte tit saadanne Samtaler frem. Han var med i vor Gerning. Han var med at bære vor Morgenandagt paa saa stærk en Vis, at Savnet føles endnu.

Lad mig slutte med, hvad Hans Nielsen slutter sine Optegnelser med. De Ord viser baade hans Evne til at udtrykke sig og til at ramme centralt:

Det er mit Hjertes Ønske baade for mig selv og for den Menighed, jeg har tilhørt fra den Dag, da dens Dør lukkedes og for første Gang, og som jeg elsker frem for nogen anden, at vi alle maa faa Naade til at vokse i Inderlighed, saa Gudslivet og Kærligheden maa vokse sig stærkere, og Fællesskabet maa blive yderligere fæstnet om de Naademidler, vor Herre har givet os til Bod for alle Savn.“

Peder Bukh.

Hjemmeflid og dansk folkeliv.

Hvis vi vil lade vore tanker vandre langt tilbage i tiden og søge at danne os en forestilling om, hvilke redskaber menneskene først har dannet sig, saa vil vi muligvis komme til det resultat, at det er vaaben for at klare sig i kampen mod vilde dyr — eller maaske simple fangstredskaber til at fange fisk, fugle og dyr med.

Men i begge tilfælde har det været vaaben i kampen for livet.

I denne haarde og strenge nødvendighedens skole har menneskene lært meget; for det var livet, det gjaldt, og livet sælges altid saa dyrt som muligt.

Men denne haarde nødvendighed har ikke ene været drivkraften, for ikke blot faar vaabnene en mere og mere hensigtsmæssig form; men de bliver ogsaa genstand for udsmykning, og det kan ikke have spor af forbindelse med det nødvendige eller nyttemæssige, men maa absolut have sin rod i en menneskelig trang til at skabe noget smukt.

Og i denne udsmykning kan vi ligesom finde en genspejling af, hvad disse mennesker har rummet i deres sind, — det vil med andre ord sige, at de har lagt noget af deres personlighed ind i dette arbejde.

I den hensigtsmæssige og forbedrede form har disse mennesker lagt deres forstand og villie; men i udsmykningen er der kommet noget mere med, der har de fundet udløsning for noget aandeligt, og deri har de sikkert fundet deres største glæde, en tilfredsstillelse, en udløsning af deres skabertrang.

Derved har tingene faaet en hel anden værdi for dem, der er blevet et personligt forhold, som gør tingene levende, fordi de afspejler noget af menneskene selv, der er sket en slags aandelig forplantning.

Saadan er udviklingen gaaet langsomt fremad; i samme grad som den menneskelige skaberevne har udviklet sig, baade nyttemæssig og kunstnerisk eller aandeligt, i samme grad har menneskene hævet sig til stadig højere og højere kultur; men hvis blot den ene af disse to faktorer for-sømmes eller hæmmes i sin udfoldelse, saa gaar der noget i stykker i mennesket, og kulturen gaar i forfald.

Lige saa sikkert, som det er, at udløsningen af den menneskelige skabertrang ad disse to veje er den jordbund, hvoraf et folks kultur gror, lige saa sikkert er det, at det er to af grundpillerne for det enkelte menneskes livslykke. Det har vi moderne mennesker af det tyvende aarhundrede været sene til at indse. Vi har ikke forstaaet, hvad der gav værdierne værdi; vi er blevet ejere af al verdens herligheder og føler os fattige derved.

Naturmennesket, der for os at se ejer intet, ejer sin hytte og hvad deri rummes, og det er altsammen produkt af hans egen skaberevne, og han føler sig sikkert rigere end vi, og det er et spørgsmaal, om han ikke ogsaa er lykkeligere ved sin usle hytte, som han selv har rejst sig, end vi er ved vore hjem, hvori vor personlige indsats maaske ikke er mere end underskrift paa en lejekontrakt.

Som naturfolkene, saadan har vore ældste forfædre ogsaa levet, og vi ved, at de har kæmpet og stridt og vovet liv og lemmer for deres fattige hjem. Fra vore dage kender vi eksempler paa, at fyrstelige paladser, der repræsenterer millioner, er af deres ejere blevet ladt i stikken, naar der var en smule fare paa færde. Saa vi burde have let ved at forstaa, at værdien ikke bestemmes af tingen eller mængden, men af det personlige forhold dertil.

Naar vi gaar paa vore museer og ser paa, hvad vi har fundet af rester efter vore forfædre, vaaben og

forskellig husgeraad, saa falder vi straks i undren over at de har kunnet lave alt dette med deres primitive haandredskaber; det er saa underligt for os, der lever i teknikkens og maskinernes aarhundrede, vi har ligesom opgivet og ladet haanden synke, for vi har lært, at mod teknikkens nøjagtighed og maskinernes kæmpekræfter er den menneskelige haands evner den rene ufuldkommenhed; saa paa det omraade føler nogle sig underlegne, og andre føler sig overlegne, fordi vi har maskinerne til at trælle for os, og hvad de gamle har siddet over i dage og uger, det laver vi ved maskinernes hjælp paa et øjeblik.

Dog burde vi vist mere se paa al den skønhed og kunst, de har evnet at lægge ind i deres arbejde, — selv det simpleste husgeraad er blevet genstand for udsmykning, og alt er selvfølgelig haandarbejde.

Paa det omraade er vi dem helt underlegne; hvad har vi af den art? og hvad kan vi? Hvordan ser vore fabrikspotter ud, hvor er det personlige præg? — intet! Kun det nyttemæssige og hensigtsmæssige er raadende der. Naar vi saa ser paa disse gamle ting; denne simple, ægte skønhed baade i udsmykningen og i selve formen, saa forstaar vi ikke, hvordan de har kunnet lave det, og endnu mindre forstaar vi, hvordan de har kunnet finde paa det; thi først maa tingen have formet sig som et billede i deres fantasi og for deres indre øje, før haanden har kunnet tage fat, og det er store indsatser af baade evner og villie og udholdenhed, de har maattet yde for med saa simple haandredskaber at kunne forme saa store, smukke og formfuldendte ting. Hvilken skabertrang har de mennesker ikke siddet inde med — og faaet udløst.

Ud fra disse gamle fund søger vi saa at bestemme, hvordan vore forfædres liv har formet sig — baade materielt og aandeligt; for i disse gamle sager har de givet os et stærkt og levende udtryk for begge dele — ikke mindst paa det aandelige omraade. Naar vi saa gennem historien hos vore gamle forfædre finder en sjælsstyrke og storhed, som vi ikke har magen til, saa kan vi være sikker paa, at det har haft forbindelse med, at de har

haft en rig personlig udfoldelse af alle deres skaberevner. Men hvad vil der blive sagt om vor tid, naar om et par tusind aar vore efterladenskaber rodes op af jorden, maaske ruinerne af en fabrik, eller de i en mergelgrav finder et utal af gamle blikdunke og ford-biler o. l. Hvad vil der blive sagt om dette? hvor er det personlige præg? hvor er poesien og de sjælelige værdier? — naa, der kan ogsaa findes andre ting.

Saadan saa det danske hjem ud i oldtiden, alt, hvad hjemmet ejede, var hjemmegjort, og paa det omraade er udviklingen gaaet meget langsomt fremad, — ja, saa nær op mod vor tid har det holdt sig, at vore bedsteforældre kan huske, det har været saadan, at næsten alle livets fornødenheder blev til paa hjemlig grund, saa hvert hjem dannede en hel lille lukket verden for sig.

Vore bedsteforældre er opvokset og opdraget ved hjemmeflid; tidlig kom de med i arbejdet, der var brug for alle hænder, det var en lang vej, før den stride hør blev til hvidt og fint lærred, og før ulden blev til garn, strømper eller klæde. Der blev arbejdet meget, og der blev arbejdet længe i de gamle hjem. For os moderne mennesker lyder det helt fabelagtigt, naar en gammel bedstemor fortæller om forholdene, hvordan de sled i det fra tidlig morgen til sen aften, hvor kunde de dog holde det ud? Og saa kan en gammel bedstemor sidde og blive helt rørt ved at fortælle derom, — det var hendes bedste tid.

Men saa holdt maskinerne deres indtog i vort land, og med dem begynder en anden tid.

Over maskinerne rejste fabriksbygningerne sig, flere og flere, større og større, og industrialismen blev en realitet, der maatte regnes med.

Den greb vort land med sin jernhaarde klo, den gik i bredden som i dybden, ingen kunde undslippe, alle gik den tæt ind paa livet, intet hjem gik ram forbi; dørene maatte op — villig eller uvillig — ind kom den. Det før saa samlede, næsten celleagtige hjemliv, som havde sin styrke i sin samlethed, sin indadvendthed, gik i opløsning.

Hjemmefliden, som havde spillet saa stor en rolle i hjemlivet, og som havde samlet menneskene og bundet dem til hjemmet og gensidig til hinanden med baand, hvis værdi vi nu begynder dunkelt at ane, den hjemmeflid sygnede hen og blev til næsten ingenting.

Industriprodukterne holdt deres indtog, og de var altid billigere og ofte ogsaa bedre end det hjemmelavede, saa hvad var der at gøre andet end at holde op og se at finde noget andet, der var mere rentabelt, eller gaa i selve industriens tjeneste, som blev de manges lod.

Men hjemmefliden havde faaet sit grundskud, og alle de mange smaahaandværkere, vi havde i hvert et sogn, dem hørte det ogsaa slemt til; de maatte forlade deres værksted og hjemmet og blive fabriksarbejdere — eller i heldigste fald blive forhandlere af fabriksvarer og saa lave reparationer; mellem de to ting maatte de vælge, men i begge tilfælde var det at gaa i industrialismens tjeneste.

Men ulykken var ikke saa stor — følte i hvert fald ikke som saadan; for økonomisk blev det ikke ret mange, der havde tab af det, men mange havde ligefrem økonomisk vinding ved det.

Forhandling af fabriksvarer har aldrig været nogen daarlig forretning.

Fabriksarbejde, det var den bare herlighed, — nok blev arbejdet flyttet fra hjemmet, men det kunde ogsaa have sine fordele; der blev mere plads, og meget griseri og uorden kom ud af huset. Menneskene blev ogsaa taget fra hjemmet, men der var cykler og baner, og der kom biler osv., saa det gik let. Men arbejdslønnen, den var meget større end dengang, da de sad derhjemme og sled med de gamle haandredskaber.

Og arbejdstiden, den gik ned til næsten det halve af, hvad den var derhjemme; nu blev der noget, der hed fritid — et helt nyt ord; og nu i vore dage er der ved at blive saa megen af den, saa det er næsten ubehageligt.

Men industrialismens greb om vort folkeliv, var fast og gennemgribende, den gav os nye værdier for de gamle, den lærte os at vurdere værdierne paa en anden maade;

vi fik omvurdering af livsværdierne, vi fik nye maalsystem. Industrialismen tvang vort folkeliv ind i eller rettere ud paa nye baner. Lad os holde fast ved ordet baner, for det blev til et sporskifte i vort folkeliv, og vi kørte ud ad sporet med svimlende fart -- — — Gud ved hvorhen! for vi kører endnu.

Men svimmelheden har tabt sig saa meget, at vi er ved at blive klar over retningen; det er udad, det gaar; det gaar hjemmefra, længere og længere, — enkelte begynder at længes.

Hertil er at vedføje, at industrialismen ikke er ene om at undergrave og opløse hjemlivet i sin gamle form.

Omtrent samtidig med denne kommer der ogsaa andre store „ismer“, som har noget af den samme karakter over sig, at de vender interesserne udad og drager menneskene bort fra hjemmet.

Vi kan blot tænke paa parlamentarismen; før den tid hed det „vi alene vide“ — og saa lægges hele landets styre i folkets hænder, — hvilken væld af nye interesser har det ikke vakt; men værdierne og fordelene ved alt dette skal her holdes ude af betragtning; men her skal blot paapeges dette, at det drog menneskene hjemmefra og ud i samfundsliv og foreningsvæsen.

Saadan er vi gledet ud fra vore hjem og ind i disse ismers fangenet; roligt og langsomt er forvandlingen sket: vi er blevet til samfundsmennesker.

Og det har helt bjergtaget os, for vi har følt og oplevet, hvad det vil sige at løfte i flok; og vel intet land i verden kan maale sig med os i dette at skabe samfundsgoder. Vi har saadan vænnet os til samfundslivet, at vi synes intet af betydning kan ske uden ved samfundets hjælp.

Hvis et enkelt menneske fik en eller anden god ide, som kunde tjene til folkegavn, og han saa gav sig til at realisere og virkeliggøre sine planer for egen regning og risiko uden først at danne en forening og søge samfundets hjælp og støtte, han vilde straks blive regnet for unormal

— — — hvad han da ogsaa i høj grad var. For det er netop en af siderne ved samfundslivet, at det gør os saa dejlig normale, vi bliver saa humane, saa demokratiske, det er vi skam nødt til; thi samfundsbaandene bliver strammere og strammere, vi lever i det som torsk i et hyttefad, og der er skam ingen plads til nogen stor individuel udfoldelse.

Vi bliver typiske i alt dette — bare en lidt kedelig type.

Men i al denne udadvendthed og trods det rige og herlige samfundsliv, føler vi dog et savn, vi ikke rigtig kan bestemme, hvori bestaar, eller hvad det retter sig imod; men endelig i de senere aar har der lydt enkelte manende røster om, at det er hjemlivet, vi savner.

Det er virkelig en opdagelse, for det var det eneste, vi ikke havde noget af; dog, i vort samfundsliv havde vi ogsaa dannet os et slags hjem, — vi har folkehjem, højskolehjem og afholdshjem, børnehjem, ungdomshjem og soldaterhjem og de gamles hjem osv., det er, saa det vrimler med hjem, og i alt dette er vi blevet hjemløse. Men hvordan ser et nyt, moderne hjem ud, det har ikke megen lighed med det gamle, det nye hjem har fulgt med i udviklingen og er tidssvarende og har alle tidens bekvemmeligheder og behageligheder.

De nye hjem er flotte og fine — ofte næsten for fine til brug, i hvert fald for hjemmets medlemmer; men som regel er det nydelse paa nydelse, det moderne hjem har at byde paa; paa det omraade er de de gamle hjem langt overlegne.

Men var det nydelse, vi skulde hjem efter? var der ikke nok af det derude i samfundet? var det nydelse, vi følte savnet af?

Nej, saa let var opgaven heller ikke, at blot vi vendte hjem igen, saa var alting godt; dertil er der sket alt for meget.

Vi har forandret os, og vore hjem har forandret sig meget, den har industrialismen haft under behandling, og den har rensset ud til bunds, — alt det gamle er væk, det

var slidt og skævt og bar præg af brug og af menneskelig ufuldkommenhed; nu staar der nyt i stedet, det er saa blankt og poleret, saa geometrisk, saa det er helt anstrængt af det, og det har da heldigvis intet præg af menneskelig skrøbelighed, men derimod af maskiners fuldkommenhed. Det personlige præg, det vi selv skulde yde som indsats i vore hjem, det blev slidt af os derude i ismernes malstrøm, vi blev til samfundsmennesker, og saa skal vort hjem selvfølgelig være ligesom de andres — saadan med tre stuer — en med plyds og en med spise — osv.

Det skulde være saadan, at man ved at møde menneskene kunde danne sig et billede af deres hjem, og ligesaa omvendt; hjemmet og menneskene skulde ligesom gensidig afspejle hinanden; men det er meget smaat med det. I de nye hjem er der næsten intet, der er produkt af egne hænders værk, det er indkøbt altsammen — nok er det valgt med en smule smag, og det er det eneste omraade, hvor der kan blive tale om personligt forhold mellem hjemmet og dets beboere; men der kan aldrig blive tale om personlig indsats. Saa det, som det nye hjem tydeligst og bedst afspejler, er dets beboeres smag og deres større eller mindre økonomiske velstand. De nye hjem har altsaa deres styrke i at være en nydelse, de glider mere og mere over i det æstetiske, — og er vi trætte paa sjæl og legeme — og det er vi ofte trods den korte arbejdstid — saa er det dejligt at ligge og hvile sig i en blød sofa, ryge en cigar og høre lidt radio til. Det kan ikke nægtes, det er dejligt.

Men kommer der et menneske hjem derude fra samfundet og „ismernes“ verden, træt af livet i hyttetfadet, træt af at skulle være som de andre; men svulmende af længsel efter selvudfoldelse, opfyldt af skabertrang, ham har det moderne hjem ingen lægedom for; for ham er saadan et hjem det fattigste fattige, hvad nytter det at byde ham en blød stol at sidde i og hænge ham et par radioklapper for ørerne, det vil være ham en tortur; det er maaske det, han er flygtet fra for at redde livet, for man kan ogsaa omkomme i herligheder.

En nuværende dansk højskoleforstander sagde for nogle aar siden, at nu havde vi alt, hvad vi kunde tænke os af herligheder og behageligheder; nu manglede vi kun en opfindelse, og det var den, der kunde skaffe os af med alt det pøjt igen.

Det lader til, at vi endelig begynder at indse, at udad er vi naaet langt nok, og at det er indad og hjemad, livets krav vender sig. Men det er ikke nok, vore hjem er gledet med i tidens strøm og er blevet til hvilesteder for livstrætte mennesker i stedet for at være arnesteder for nyt liv, for selvudfoldelse og skaberevne. Deri ligger forskellen mellem de gamle og de nye hjem.

Men naar hjemmefliden begynder at komme frem igen og vinder terræn, saa er det fordi, vi begynder at indse, den havde to sider, at ved siden af det nyttemæssige havde den ogsaa en stor sjælelig værdi. Paa det nyttemæssige omraade, der er slaget tabt, og hvor ofte hører vi ikke sagt: det kan aldrig betale sig, vi kan købe det meget billigere — og det er rigtigt; men de folk, der siger saadan, har faaet omvurdering af tingene, og de bruger de nye maal med tal paa, de er ved at glemme, at de største værdier i livet hverken maales eller skrives med tal.

Det er ingen konkurrence, hjemmefliden vil tage op; den vil heller ikke, at vi skal vende tilbage til den gamle tid — ikke engang forsage det nye; men den vil imødekomme skabervillien og trangen til personlig selvudfoldelse, den vil kun udløse den trang hos hvert enkelt menneske til at lægge noget sjæleligt ind i arbejdet, — lad det saa forme sig, som det vil og kan.

Det er hjemmeflidens maal og opgave nu.

Der, hvor denne personlige selvudfoldelse finder sted, hvor det forstandsmæssige saavel som det sjælelige faar lov at raade i arbejdet, der sker der en slags sjælelig forplantning, som binder menneskene med baand saa stærke, at de ikke selv kan bryde dem; men det er godt at blive

bundet med den slags baand, de er ogsaa med der, hvor Grundtvig synger: „Des stærkere de binder, des friere de gør.“ Hvor dette sker, der gør menneskene fast; der slaar de rod, en rod, der gaar ned til kilder saa dybe, at de aldrig holder op at rinde; en rod, der giver en rank stamme, hvis ved aldrig trøskes og ingen storm kan vælte, og som naar højder, vi ikke kan maale. Det var den rod, de gamle hjem var i forbindelse med; det var af dens næring, de fik deres sjælsstyrke.

Og det var kraft af den samme rod, der gav de gamle nordboere deres helstøbthed og urokkelighed; der var noget i dem, som ikke kunde bøjes, fordi de var bundet af noget, der var stærkere end dem selv; de var bundet af stammekrav, af ætkrav, af slægten og hjemmet. De kunde aldrig blive til masse, som vi kan det, dertil var de for stolte, for særprægede og individuelle. Det ser ud, som om hjemmet spiller en særlig stor rolle i de gamle nordboeres liv, det var den inderste kerne i tilværelsen, at miste forbindelsen med hjemmet var ensbetydende med at faa livstraaden klippet over; derfor var fredløshed den haardeste straf.

Vor historie er talrig med eksempler paa, at naar Danmarks sag har staaet i fare, og det var samfundet, konge og rigsdag, der skulde varetage vor sag og hævde vor selvstændighed, saa har vi næsten altid tabt. Men hver gang nøden var størst, og vort land og folk var afgrunden nærmest, da har det været et enkelt menneske, der har rejst sig fra den hjemlige arne og „kom ud aa æ dar“ og reddet vort land og hævdet os som folk.

Det har Bjørnstjerne Bjørnson ogsaa set og synger om i sin vældige hymne til hjemmets pris, hvor det i et af versene lyder:

„Et enkelt hjem bar saa tit et land,
naar ud det sendte dets frelsermand,
og mange tusind af hjem det var,
som landet frelst ifra slaget bar;
og det, som bærer det gennem freden,
er hjemmets pulsslæg i travelheden.

A. Gaarskjær.

Elevmødet 1930.

Det var med et vist Vemod, at Vejstrup Højskoles tidligere Elever og gamle Venner i Aar samledes til Elevmøde paa den gamle Skole. Vi vidste jo alle, at der ingen Elever var; der havde været saa faa Indmeldelser, at det maatte opgives at holde Skole.

Alligevel var der, da Mødet begyndte, Lørdag den 21. Juni Eftm., kommen en forholdsvis talrig Forsamling til Stede, og navnlig var der en hel lille Flok af Eleverne fra Sommeren 1920. Egentlig skulde de nu alle have mødt i Følge gammel Aftale; men naar man selv faar Hus og Hjem, kan der saa let komme noget i Vejen; det tænker man ikke altid paa, naar man er „løs og ledig“ og lægger Planer for noget, der skal ske Aar ud i Fremtiden. Men for dem, som var kommen, var det en Glæde at mødes, og der var mange gode Minder at opfriske og mange nye Oplevelser at meddele hverandre om, og for dem, der er paa Skolen til daglig, var det en Glæde at møde mange Vidnesbyrd om tidligere Elevers Trofasthed mod Skolen.

Mødet begyndte med, at Forstander *Peder Bukh* bød Velkommen. Han var glad for, at der dog var kommen saa mange gamle Elever til Stede og udtalte Haabet om, at vi maatte faa nogle gode Stunder sammen, selv om der maaske vanskeligt kunde komme den Festglans over Mødet, som der vilde være kommet, om Skolen nu i Sommer havde haft en god Flok Elever.

Saa talte *Dissing* ud fra en lille Fortælling af Charles Dickens om Mindernes Magt og Betydning, og endelig talte Pastor *Nørgaard* om Højskolens Gerning i Nutiden.

Lørdag Aften holdtes et Forhandlingsmøde, hvor man drøftede Højskolens nuværende og fremtidige Stilling og Vilkaar.

Formanden for det nedsatte Udvalg, Gaardejer *Vilh. Kristensen*, Hjelmkilde, redegjorde kort for den Udvikling, som havde fundet Sted, og det Arbejde, som var gjort for at skabe Fremtidsmuligheder for et fortsat Højskolearbejde. Dette Arbejde var desværre ikke lykkedes, som man ønskede. Som Forholdene nu ligger, er der neppe andet at gøre end at prøve at faa en Efterskole til at gaa. *Vilh. Kristensen* sluttede med det Ønske, at Vejstrup Højskoles mange Venner vilde samle sig til Støtte for den Virksomhed, som Skolen nu alene vilde vie sine Kræfter.

Forstander *Bukh* fik derefter Ordet og talte om sit Syn paa Efterskolens og Højskolens Gerning; de to Skoleformer har i Virkeligheden mere til fælles, end mange paa Forhaand vil være tilbøjelige til at mene. Han sluttede med at udtale sit Haab om, at Elevforeningen vilde blive ved med at staa sammen om Skolen, selv om dens Virksomhed blev af en noget anden Art end tidligere.

Saa talte *Dissing*: Han kunde ikke tænke sig, at Elevforeningen skulde opløses, ligesom han ikke kunde opgive Haabet om, at den Dag igen kunde oprinde, da det atter blev muligt at tage et Højskolearbejde op og vinde Tilslutning til det paa den gamle Skole, og, naar den Dag kommer, da vil det være af stor Betydning, at Elevforeningen bestaar; men opløses den, og gaar Skolen ganske i Staa, da vil neppe mere nogen Højskolevirksomhed opstaa her.

Skatteraadsformand *Lars Jørgensen Duelund* og Gaardejer *Niels Møller* var begge betænkelige ved at opretholde Elevforeningen under det gamle Navn, naar der ikke mere drives Højskole her. De vilde ønske alt muligt godt for Efterskolen; men efter deres Skøn var den af en hel anden Karakter end Højskolen, og det var Højskolen, Elevforeningen var dannet om, og det var en Højskole, man ønskede at have.

Elevforeningens Formand, *Jens Therkelsen*, *Pavegaard*, Proprietær *L. Pedersen*, *Skerninggaard* og Møbelhandler *Peder Lund* fra Svendborg udtalte sig alle til Gunst for at opretholde Elevforeningen og gennem den saavel som paa anden Maade støtte Skolen i den Virksomhed, som den nu vil samle sig om.

Dermed sluttede dette Møde.

Om Søndagen begyndte Mødet igen Kl. 2 Eftmd. med Elevforeningens Generalforsamling:

Formanden, *Jens Therkelsen*, bød Velkommen og udtalte sig derpaa omtrent saaledes:

Vi staar nu i Aar omtrent som for tre Aar siden. Vejstrup Højskole har ingen Elever. Dette ulykkelige Forhold er ikke begrundet i, at det Arbejde, her er udført, ikke har berettiget den til at faa Tilslutning af Elever, men i andre Forhold, som vi ikke er Herrer over, og som jeg ikke skal komme nærmere ind paa at omtale. Men det lader sig sikkert ikke gøre at opretholde denne Skole som Højskole i Øjeblikket. Vi mener derfor, at den maa omdannes til Efterskole. Saa længe der dog holdes Skole her, er alle Fremtidsmuligheder aabne; men ophører den nu, bliver der næppe Skole her mere. Alle vi, som har været Elever paa denne Skole, har jo været og er glade for den; vi vilde allerhelst have, at her fremdeles skulde kunne holdes Højskole: men kan der ikke det — og det kan der næppe i Øjeblikket — da vil vi gerne holde Fremtidsmulighederne aabne.

Forstander *Peder Bukh* fik derefter Ordet: Da jeg kom hertil, var det med det Haab, at denne Skole skulde blive et folkeligt Midtpunkt for denne Egn, ja, *denne Egns Skole* i en særlig dyb Forstand; men dette Haab er ikke gaaet i Opfyldelse. Nu kan det jo være, at en Efterskole har bedre Betingelser for at blive en Egns Skole, end en Højskole har; det er mere den lokale Befolkning, den tilbyder sin Hjælp, dens Ungdom, den kalder paa. Maaske kan den netop bedre end en Højskole knytte nye Lag af den lokale Befolkning til sig. Endelig er der det, at mange unge Mennesker kommer paa Højskole i en for ung Alder, og det er ikke saa godt; adskilligt af den Paavirkning, som er Højskolens egentligste Opgave, vil gaa sporeløst forbi dem, bedre da for dem at komme paa Efterskole. Men naar vi nu gaar over til alene at holde Efterskole, sker det ikke, fordi vi har mere Kærlighed til en saadan Skolevirksomhed end til Højskolegerningen; det er Nødvendigheden, der driver os. Spørgsmaalet bliver da, om Elevforeningens Medlemmer siger: saa holder vi op og opløser Foreningen, eller de siger: vi vil holde sammen og støtte Skolen under den nye Form.

Dissing: I de snart mange Aar, her har været arbejdet baade med Højskole og Efterskole, har det været saaledes, at begge Skolers Elever har været lige gode om at holde af Skolens Arbejde, og Efterskolens Elever er blevet Medlemmer af Elevforeningen ligesaa vel som Højskolens Elever. Jeg vil da anbefale, at Elevforeningen opretholdes under det gamle Navn til Støtte for Skolens fremtidige Virksomhed.

Lars Jørgensen Duelund: Det er sikkert gaaet flere, som det er gaaet mig; vi ømmer os ved den Tanke, at Vejstrup Højskole ikke mere skal være Højskole, men gaa over til en anden Skoleform, der, selv om den er nær beslægtet med Højskolen, dog ikke er og ikke kan være den samme; men som Forholdene nu ligger, er der næppe andet at gøre, og det er da ogsaa meget bedre end at lade Skolen gaa helt i Stykker som saadan. Jeg vil derfor tiltræde Forslaget om, at Elevforeningen fortsætter sin Virksomhed.

Dette fandt saa enstemmig Tilslutning ved en Afstemning.

Derefter oplæste *Dissing*

Elevforeningens Regnskab.

15. Juni 1929—13. Juni 1930.

Indtægt:

Medlemsbidrag for 1929—30	Kr. 1602,00
Overskud fra Brugsforeningen	- 9,94
Et Sæt gl. Elevskrifter	5,00
	Kr. 1616,94

Vort Folks og vort Landbrugs Fremtid og det danske Folkelivs Kilder.

Ser vi tilbage over vort Landbrugs Historie i de sidste 100 Aar, og ser vi paa dets nuværende Stilling i Forhold til andre Landbrugslande — da maa vi føle Stolthed over det mægtige Fremskridt, der er sket, og over den saa absolutte Foregangsstilling, det nu indtager — men samtidig kan vi ikke undgaa at føle en stor Ængstelse af to Grunde. Den første og mest iøjnefaldende er den Krise, som rammer Verden rundt om os, og som indvirker paa vore Forhold ved, at man paa Steder lukker af for vore Produkter og overalt har en saa ringe Købeevne, at de Priser, der faas hjem til vort Land, ikke er i Stand til at dække den Levestandard, vi har, og ej heller kan dække de Betalinger for gensidigt Arbejde, vi efterhaanden er kommen op paa de forskellige Erhvervsgrupper imellem.

Tillige staar de Indtægter, Landet har ude fra nu, i et skærende Misforhold til hele vort politisk-økonomiske Samfundsapparat. Dertil kommer for mange de trykkende Gældsbyrder, som er paataget under ganske andre økonomiske Vilkaar. — Alt dette er Skyer saa tunge og mørke paa vort Landbrugs Himmel, saa det næsten ikke er til at se Fremtiden i Møde uden bange Anelser. — Og dog — vi har det sikkert langt bedre her i Danmark end Landbrugere noget andet Sted i Verden — og vi har en Levestandard — som de ikke har — og som der vel kan slaas betydeligt af paa. Tillige er der i hele den rivende Udvikling, det danske Landbrug er undergivet, en mægtig Løftestang til at gøre Erhvervet konkurrencedygtigt udad

til, saaledes at Stillingen ikke alene kan holdes, men trods de vanskelige Forhold endda igennem disse udvides og sikres. — Det, der bliver den kommende Tids svære, men nødvendige Opgave, er at afstemme de indenlandske Priser og Afgifter efter det, som tjenes hjem fra de udenlandske Markeder. Men foruden den berettigede Ængstelse, som kan være i manges Sind — ja, vel snart er alles over for denne Opgaves Løsning — ja, da er der noget andet, som vi vel mindre og mindre tænker paa, men som før, nu og i Fremtiden vil have den afgørende Betydning. — Det, som vi altid — nu, som i Fremtiden — vil trænge til, er indre Kraft. Der kan være en vis Kraft i en egoistisk Selvhævdelse og Ophjælpelse — men søger vi til Bunds i vort Landbrugs rige Historie eller ind til dets Hjerte i vore Dage, ja, da viser det sig, at vel er der bygget meget paa *hver enkelt*s Dygtighed og Indsats, men *det inderste er netop det, som løftede ud over det selviske og førte til Fællesskabet*. — Det er saa absolut afgørende for vor folkelige og økonomiske Udvikling, om det Hjerteslag, der dirrer inderst inde, *om det slaar i Takt og for det fælles*.

Hvis det gør det — ja, da kan Tiderne være saa mørke, de vil — der vil komme lyst bagved. — Men det, der derfor er det store Spørgsmaal er, om vi lever mere og mere paa Arv fra den store Tid, da der fra en mægtig bred aandelig og folkelig Bevægelse skabtes et Hjerteslag og Fællesskab, som førte alt det andet med sig —? Alt gaar paa Skinner og Hjul. Vejene asfalteres og gøres glatte og behagelige, og der jages fremad. Og det er alt godt, men — i alt det interessante, da er det, som om Overfladen bliver det fremherskende. I gammel Tid sprang der Kilder rundt om i vort Land. De forsvinder — de drænes bort. Vi havde vore folkelige Kilder — de gamle Højskoler — det var Steder, hvor der strømmede levende Vande ind i vort Folk — selv om der vel altid kunde være Mangler baade her og der. — Men jeg kan ikke frigøre mig for, at de Steder, hvor det netop er dette dybe Vidnesbyrd om, at Aand er Magt og som Bukdahl udtrykker det, „Kundskab er Afmagt“ — dette, at det danske maa gribe

de unges Sind og dermed give en Indstilling og en Grund for Fællesskab, som i sine Konsekvenser fører til en dygtig, indsigtfuld Arbejder — til prima Smør, Flæsk og Æg — det har ikke samme Magt nu.

Intet kunde vel hjælpe vort Folk og vort Landbrug mere end et stærkere folkeligt Fællesskab, en dybere og inderligere Danskhed. Og vil da vi, som har fornemmet lidt af Rigdommen fra det aandelige Liv fra de gamle nu af mange oversete Kilder — Højskolerne — ikke kunne samles om at holde dem i Live? Hver paa sin Maade for vor egen og Fremtidens Skyld? Da vil det ligge nærmest for os at staa Vagt om den gamle rige Kilde, der sprang ud af en aandelig, folkelig beredt Jord i Vejstrup. — Her har banket danske Hjerter og her har været virket for Fællesskab og for det danske — har været det fra første Begyndelse og indtil denne Dag. Vejstrup er et af vort Folks aandelige Aktiver. — Vi gør vel i at skønne derpaa og handle derefter.

Jens Therkelsen.

E. S. Vor Skole trænger ikke mindre end før til økonomisk Støtte. Derfor medsendes atter Indbetalingskort. Tak til dem, der benytter dem.

J. T.

Aaret, som svandt.

Aaret, som svandt, har været fyldt med afgørende Begivenheder for Vejstrup Højskole. Jeg skylder paa dette Sted at gøre rede for Hovedtrækkene i disse Begivenheder.

Vi havde paa Vinterskolen 10 Efterskoleelever og 8 Højskoleelever eller egentlig 9, for en yngre Gaardmand, som havde solgt sin Ejendom her paa Egnen, flyttede før November ind til os paa Skolen, gik med til Foredragene og blev os en god Ven.

Vi fik en god Vinter, ja, den bedste vi har haft. Vi gennemførte Arbejdet, — jeg synes endda med Humør — og Besøgene i de gæstfrie Hjem, Udflugterne o. s. v. Ja, og Dilettantkomedien ikke at forglemme. Højskoleeleverne opførte „Studeprangeren“ og Efterskoleeleverne „Falit“, saa det var en kostelig Fornøjelse at overvære det.

Ondagsmøderne gik som sædvanligt. Af fremmede Talere havde vi: Forstander Cl. Clausen, Skaarup Landbrugsskole, Pastor A. D. Dalsgaard, Egense, Lærer Rask Nielsen, Ollerup Gymnastikhøjskole, Lærer Nielsen, Skaarup Landbrugsskole og fhv. Højskoleforstander C. P. Corneliussen, Odense.

I Undervisningen havde vi nogle Gange god Hjælp af Lærer V. Hougaard, Skaarup Landbrugsskole. Og som de forrige Aar kom Pastor Nørgaard, Friskolelærer Elkjær og Gaardejer Niels Larsen og talte, og

„Studeprangeren“.

de gav, som hele den Tid jeg har været her, deres Løn til Skolen. For dette og for deres gode Hjælp skylder alle, der holder af Vejstrup Højskole, dem Tak.

At give nogen yderligere Karakteristik af denne Vinter eller i det hele af den Tid, jeg har ledet Vejstrup Højskole, vil jeg dog ikke forsøge paa, skønt Højskolens Standsning kunde give en naturlig Anledning.

Men til Trods for, hvad ovenfor er sagt, havde jeg min Betænkelighed ved en Gang mere at byde min Kone og mig selv Spændingen, mens Eleverne indmelder sig (og som vi flere Gange har prøvet det udmelder sig igen — „der er saa faa“), og Anspændelsen ved at modtage saa faa og komme i Gang med dem.

Dertil kom den økonomiske Side af Sagen. Statsunderstøttelsen, som vi havde ventet i Oktober, udeblev. Efter en Rejse til København og efter et stort Arbejde af Skolekredsens Formand, Gdr. Vilh. Kristen-

„Falit“.

sen, Hjelmkilde, lykkedes det — efter lang Tids Spænding — at faa Understøttelsen udbetalt. Men den økonomiske Tilstand blev naturligvis alligevel yderst trykkende.

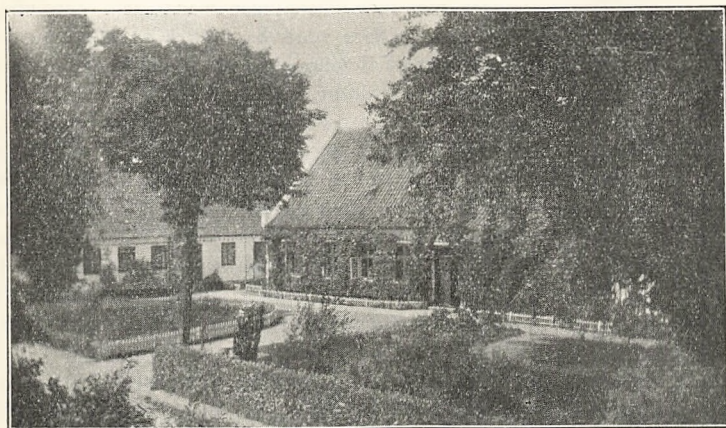
For mig rent personligt var dog noget andet værre. Det var den Tanke, at min Gerning som Højskolelærer, den, jeg havde drømt om fra Barn og i min Ungdom forberedt mig til, den Gerning jeg med ungdommelig Begejstring havde drøftet med ligesindede gode Venner i Askov, og hvor jeg saa sikkert havde ment at have mit at yde — at den nu syntes at smuldre, netop som den ret skulde begynde. Dertil kom Tankerne om Skolens Fremtid. Skulde jeg blive Anledningen til, at den gamle Skole med den rige Fortid maatte ophøre? Hvordan turde jeg dog ogsaa tage Ansvar for mig i 1927?

Det er jo muligt, at jeg ikke alene har Ansvar for, at det er gaaet, som det er. Men jeg skal ikke søge at skubbe Ansvar og Skylden

over paa andre. „Tiden“ og Forholdene maa jeg dog have Lov at give sin Del af Skylden. Og desuden et Synspunkt: Hvilke Bøger er der mest Rift om? hvilke Skuespil er der Tilløb til? er det de mest lødige? Kan der ikke være noget af det samme naar det gælder Tilslutning til Højskoler?

Faar en Højskole i vore Dage en ny Leder, lyder Spørgsmaalet: kan han faa en Skole „til at gaa“. Ikke: hvad er han som Personlighed, eller: kan han virkelig holde Højskole, men dette: kan han faa Skolen til at gaa? Den, som kan det, er den dygtige Højskoleforstander. Højskolelederne bedømmes efter samme Synspunkter som Lederen af en almindelig materiel Virksomhed. Det ligger i Luften omkring ham, at man gaar ud fra, at han ogsaa selv ser paa sin Gerning paa den Maade. Der appelleres til de Sider af hans Personlighed og hans Virksomhedsomraade, som kan give den ydre Fremgang. Han drives over mod det,

Kulhuset er væk.

at se sin Opgave i at faa Skolen „til at gaa“. Midlerne kan være mange, om de kan helliges af Hensigten turde være Tvivl underkastet. *Her er Højskolens Fare i Dag.*

Højskolen i Danmark kan ikke igen blive, hvad den har været, før der dukker levende *Kredse* op, der siger som saa: vi vil i vor Midte have en Højskolemand eller Højskolemænd, en Højskole, som ikke vil, som „Verden“ vil, som ikke vil tjene Samfundet, men som vil tjene Aanden, som slet ikke lægger an paa at *dygtiggøre* (om end Skolen maaske ogsaa kommer til at virke dygtiggørende), som heller ikke lægger an paa at *opdrage* (om end Skolen ogsaa kommer til at virke opdragende), men som lægger an paa det ene: at give de unge Lejlighed til — om end kun med en lille Finger — at *røre ved Aandens hellige Ild*, for opnaar de unge det, da er deres *Menneskeliv* reddet fra at tabes i Samfundslivets og Kulturlivets Hængedynd. En saadan Skole vil vi have i vor

Kreds, og til denne Skole vil vi sende vore Børn. Saa kan de iøvrigt komme paa en anden Skole for at faa deres Kundskaber og deres Forstaaelse af Tidens Spørgsmaal m. m. øgede. Kun *et* forlanger vi, at hin Højskole er af den nævnte Art, kan den saa ikke bære sig selv, saa bærer vi den; det er *vor* Skole, den Mand er *vor* Højskoleforstander, som Kirken er *vor* Kirke, og Præsten er *vor* Præst.

Men endnu en Ting skal nævnes angaaende Ansvarret ved Overtagelsen af Højskolen for tre Aar siden.

Naar jeg overtog Skolen, saa skyldtes det en Opfordring fra Vejstrup-egnens Befolkning gennem et af den valgt Udvalg. Ved det første Møde med dette Udvalg, som jeg blev indbudt til, gik min Tale ud paa saa stærkt som muligt at understrege, at jeg ikke kom som den, der havde købt Skolen, men som den, der var villig til at gøre det, hvis man vilde opfordre mig dertil. Og det gjorde man da, idet flere udtalte, at man ikke kendte mig saa meget, men man vidste ingen blandt dem, der kunde være Mulighed for, som man hellere vilde have til at overtage Skolen. Efter det første Møde med Egnens Befolkning, hvor jeg talte, blev heller ikke noget Ønske om en anden Ordning fremsat.

Ved det ovennævnte første Møde med Udvalget blev jeg spurgt om de økonomiske Betingelser for Købet af Skolen. Jeg stillede to: et rentefrit, uopsigeligt Laan paa 12.000 Kr. (oprindelig 20,000) og et aarligt Tilskud i mindst tre Aar paa 2 à 3000. Man var fra Udvalgets Side enig med mig om Nødvendigheden af ogsaa den sidste Form for Støtte, idet alle mine Penge blev bundet i Skolen, og ingen ventede, Skolen skulde kunne bære sig selv økonomisk de første Aar, efter at den var standset Et mindre Beløb af de 12,000 indkom ikke, saa jeg selv maatte udbetale det. Detaarlige Tilskud blev ikke tilnærmelsesvis ført ud i Livet.

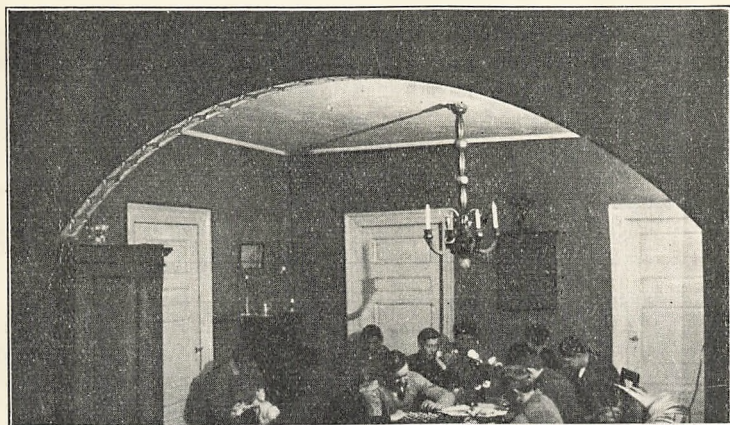
Dog, hvad jeg end kunde mene om dette, saa maatte jeg med Tanke paa Skolens Fortsættelse som Højskole for Øje finde det nødvendigt at søge den solgt. En enkelt Køber meldte sig, men Vanskelighederne

„Fra Elevmødet.

ved Skolens Overdragelse til vedkommende blev ikke overvundne. Og trods Avertering og mange Henvendelser fra min Side lykkedes det mig ikke at komme i Forhandling med andre Købere af Skolen med Højskolevirksomhed for Øje. Jeg forsøgte ogsaa at sælge Skolen til Efterskole.

Aftensæde i den ny Stue.

Men efterhaanden bestemte jeg mig til selv at fortsætte som Leder af Skolen og saa alene holde Efterskole. Jeg paatager mig med rolig Samvittighed det fulde Ansvar for dette Skridt. Ganske vist har mange af Skolens gamle Elever og gode Venner udtalt Ønske om, at Skolen maatte fortsættes som Højskole, men da jeg har erfaret, at der ikke bag Ønsket staar Villie til vedvarende pengelig Offer eller Ønske om at benytte Højskolen, saa har det paagældende Ønske ikke formaaet at forpligtige mig. Dertil kommer, at efter min sikre Forvisning vil ingen yngre Højskolemand blandt dem, der kan være Mulighed for at faa til at lede Skolen, evne at holde den gaaende uden en reklamerende Fagundervisning, som efter min ligesaa sikre Overbevisning vil være mindre værd og mindre værdig for vor Højskole med den smukke Historie, end en Overgang til en redelig Efterskole vil være. Det er jo nemlig noget andet end Navnet paa Skolens Art, der bestemmer dens Værdi. — Vaagner der engang et tilstrækkeligt virksomt Ønske om en Højskole, og har man til den Tid *Manden*, ja, saa vil Højskolen genopstaa.

Vi, der nu staar i Arbejdet her, maa saa have som Opgave dels at forberede dette, dels, og navnlig, at faa saa meget som muligt ud af Gerningen, som den former sig nu.

Eleverne er jo nu lidt yngre end sædvanligt paa en Højskole. Dog vil vi gerne have — og har i Vinter — Elever paa 17—18—19 Aar; men vi tager dem fra Konfirmationsalderen. Fagene er nogenlunde de samme som paa Højskolerne. Kun har vi 2 Timers Husflid daglig. Det Fag kommer jeg, som jeg ser det forme sig under Alfred Gaardkjærs Ledelse,

til at vurdere højere og højere (se hans Artikel om Hjemmefliden og dansk Folkeliv). Og vi, der arbejder her, er ogsaa omtrent de samme, ja, Elkjær og Niels Larsen kommer her ikke mere, da vi ikke har hverken Bibelhistorie eller Landbrug som fast Fag. Dissing virker vedvarende ved Skolen, men med færre Timer; og jeg tør nok sige, at Arbejdet med unge i Efterskolealderen har vist sig at ligge ganske særlig for ham. Pastor Nørgaard kommer og taler en Gang om Ugen, og jeg har Ret-skrivningen, Regningen, Danmarkshistorien, Litteraturhistorien og lidt mere.

Vi har i Efteraaret fjernet en Væg — eller rettere brudt den igennem og ladet mure en Bue — mellem den private Spisestue og Stuen ved Siden af (den Stue, som grænser op til den lille Skolestue, hvor der nu er Husflidsværksted). Derved har vi faaet en stor og hyggelig Stue, som vi bruger til Spisestue og Dagligstue for os alle sammen. Der sidder Eleverne og arbejder under en Lærers Vejledning om Aftenen. Og

Et Hjørne af den ny Stue.

der har de Oplæsning. Hver Onsdag Aften har vi i Stedet for de sædvanlige Onsdagsmøder „aa-bent Hus“ for gamle Elever. Da samles vi ogsaa i denne nye Stue til Leg, Oplæsning eller anden Underholdning. Nogle Gange i Løbet af Vinteren vil vi indbyde nuværende og forhen-værende Elevers Forældre sammen med andre Naboer og Venner til Samvær med Tale, Oplæsning og Kaffe-bord.

Den ydre Plan for Efterskolen er den, at vi har Skole for *mandlige* og *kvindelige* Elever i de 5 Maaneder fra November til April, og Skole for unge Piger alene i de tre Sommermaaneder, Maj, Juni og Juli. Betalingen er 65 Kr. om Maaneden om Vinteren og 60 Kr. om Maaneden om Sommeren. Der kan faas en ret stor Statsunderstøttelse (efter som nu Ansøgerens Formueforhold er). Skemaer til Ansøgningen faas her fra Skolen, og *der kan søges indtil 14 Dage efter Skolens Begyndelse.*

Hvad kan de unge saa faa ud af et saadant Ophold? Jeg vil helt

lade være at sige noget derom. Men de lærer godt i den Alder — og nu, da jeg skriver dette, har jeg lige været inde og fortælle om Hagbard og Signe og erfaret, at „uberørt af Aar og Ælde er den gamle Skjaldesang om det Dyb, som ingen kender: ægte Kærligheds Vidunder,“ ja, kunde f. Eks. det lykkes: „at Sagnet i Hytte faar Vinge igen, saa Drengene, der lytte, gaar ud som Mænd.“

Ved Siden af det egentlige Skolearbejde, har vi saa vor Mødevirk-somhed.

Det kirkehistoriske Møde sidste Vinter forløb som sædvanlig paa en god Maade. Ogsaa nu i Vinter agter vi at holde et saadant Møde, som andet Steds meddelt. — Tak til alle, som kom til *Elevmødet*; kom flere ad Aare. — Vi havde atter i Aar et godt *Efteraarsmøde* med følgende fremmede Talere: Præsterne H. C. Andersen, Vesteraaby, og Th. Balslev, Vartov, og Højskoleforstanderne L. Bækhøj, Ollerup, Kr. Nørgaard, Vest-

Husflid.

birk, og J. Rosenkjær, København. Desuden var der Oplæsning af Lærer H. Larsen, Odense, og Musik af Fynske Musikanters Strygekvartet.

Ved Efteraarsmødets næstsidste Dag bad jeg gode Venner være os behjælpelige med at faa den store Skolestue malet. Gennem en hel Del smaa Bidrag fik vi til det Brug 115 Kr. Jeg henvendte mig da til Malermester Johs. Schaumann, Aarslev, og bad ham udføre Arbejdet. Johs. Schaumann er født her i Sognet og er i sin Ungdom kommet en Del paa Skolen. Hans Hustru har været Elev her. Han har malet paa en Del andre Skoler; han har malet flere Kirker, Fyns Forsamlingshus osv. Saa vel Skolestuen som den førnævnte Bue m. m. er da ogsaa blevet malet paa en Maade, saa jeg ikke kunde tænke mig det bedre eller smukkere. Ved Aabningsmødet den 9. November udtalte jeg omtrent: „Jeg vil begynde med at udtale min Glæde over, at vi kan samles i saa smuk en Skolestue, og min bedste Tak til Maleren Johs. Schaumann og

hans dygtige Medhjælpere, Lars Rasmussen og Erik Hansen, for deres Arbejde, som er baade vi Lærere og Eleverne til en daglig Glæde. Jeg er ogsaa vis paa, at det har en god Indvirkning paa Undervisningen, at den kan foregaa i saa skønt et Lokale. Skønhed kan virke opdragende — særlig naar Skønheden, som i dette Tilfælde, bærer Præg af Enkelt-
hed, Ro, Harmoni og Renhed. Stuen er præget af en Skønhed, der ikke praler eller kræver Opmærksomhed for sig selv, men er beskeden og tjenende, vil støtte Gerningen.

Derfor siger jeg mest Tak. Men ogsaa Tak fordi Johs. Schaumann for Arbejdet kun har taget Svendelønnen (70 Kr.), men gjort sit eget Arbejde gratis og givet Materialerne.“

Skolens Elever og Venner vil føje deres Tak til.

I Dagene 8.—14. Februar 1931 agter vi at afholde et Møde her, som jeg knytter en Del Forventninger til. Det skulde bl. a. være med til (sammen med senere lignende Møder) at bane Vej for Højskolens Genopstaaen. Iøvrigt henviser jeg til Meddelelsen andet Steds i Aarsskriftet og venter med nærmere Omtale af Formaålet med Mødet, til vi har set, hvordan det forløber. Men alle indbydes venligst til at komme og være med. — Jeg henviser ogsaa til Meddelelsen om Hjemstavnstævnet.

Vi har i Vinter foreløbig 11 Elever, som alle bor her. De 8 spiser her tillige. Der er altsaa ingen Grund til Overmod. Men vi har heller ikke til Sinds at fortvivle.

Til sidst: Tak. Tak for Hjælpen til Elevunderstøttelse, som vi har modtaget, baade gennem Indbetalingskortene og her fra Egnen paa anden Maade. Men endnu mere Tak for et venligt og trofast Sindelag eller et opmuntrende Ord i en streng Tid.

Glædelig Jul!

Peder Bukh.

Sommer-„Eleverne“.

Det kirkehistoriske Møde,

som Vejstrup Valgmenighed og Vejstrup Højskole i For-
ening lader afholde her, bliver i Aar kun paa to Dage.
De begynder *Søndag den 1. Marts Kl. 4* (efter Gudstje-
nesten) og fortsættes den følgende Dags Eftermiddag.
Talerne bliver Pastor *Nørgaard* (3 Foredrag om „Den
grundtvigske Bevægelses Historie“) og Forstander *Peder
Bukh* (1 Foredrag om „Pietismen i Danmark“).

Tilrejsende Mødedeltagere er velkomne, men maa helst
melde sig før Mødet. Deltagerne kan — om ønskes —
spise paa Skolen.

Anders Nørgaard. Hans Kristensen. Peder Bukh.

Elevmødet 1931.

afholdes den *20. og 21. Juni*. Der begyndes den første
Dag Kl. 7½ om Aftenen (læg Mærke til Forandringen
fra tidligere Aar). *Søndag Formiddag* er der Gudstjene-
ste i Valgmenighedskirken. Kl. 2 afholdes Elevforeningens
Generalforsamling, og Kl. 4 er der Møde. De, som
ønsker Nattelogi, bedes melde sig. Det er ikke nødvendigt
at medbringe Sengetøj.

Jens Therkelsen. Peder Bukh.

Efteraarsmødet 1931

afholdes i Dagene *13.—15. September*. Tilrejsende er vel-
komne. Nærmere Bekendtgørelse kommer i fynske Blade
og i Højskolebladet.

Peder Bukh.

Indhold.

<i>Peder Bukh</i> : Anvendt Kristendom	Side 3.
<i>Anders Nørgaard</i> : Døbefonden	” 10.
<i>A. J. Pedersen</i> : Dagen og Mod Havet	” 13.
<i>K. Jensen-Elkjær</i> : Tiden omkring 1839	” 14.
<i>Niels Larsen</i> : Et og andet	” 18.
<i>Thøger Dissing</i> : Mindernes Magt	” 24.
<i>Peder Bukh</i> : Hans Nielsen (med Billede)	” 34.
<i>A. Gaarskjær</i> : Hjemmeflid og dansk folkeliv	” 39.
„Broder“: Elevmødet 1930	” 49.
<i>Jens Therkelsen</i> : Vort Folks og vort Landbrugs Fremtid og det danske Folkelivs Kilder	” 54.
<i>Peder Bukh</i> : Aaret, som svandt (med 8 Billeder)	” 57.

Paa Omslagets Side 2 og 3:

Det danske —, et 8 Dages Møde.

Det kirkehistoriske Møde,

Elevmødet 1931,

Efteraarsmødet 1931.
